

Sisällys

1. Ensi- ja turvakotien liitto ry	2
2. Vuosi 2009	3
3. Edunvalvonta ja vaikuttaminen	4
3.1. Vaikuttaminen	4
3.2. Julkaisut	6
4. Kansalaisjärjestötoiminta	8
5. Kehittäminen ja asiantuntijuus	10
5.1. Vauvatyö	10
5.2. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö	14
5.3. Perhetyö	22
5.4. Miesten keskus koulutti ja verkostoitui	23
6. Muut hankkeet	24
6.1. Valtakunnallinen Pidä kiinni [®] -hoitojärjestelmä päihdeongelmaisille odottaville äideille ja vauvaperheille	24
6.2. Päihteet lapsen silmin	25
6.3. Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa	26
7. Yhteistyöhankkeet	27
7.1. Kotimaiset yhteistyöhankkeet	27
7.2. Kansainväliset yhteistyöhankkeet	28
8. Hallinto ja henkilökunta	29
9. Talous	33
10. Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka	35
11. Tulevat haasteet	36
Liitteet	41

1. Ensi- ja turvakotien liitto ry

Ensi- ja turvakotien liitto ry on perustettu ajamaan lapsen etua: liiton tarkoitus on turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta ja perhettä sekä ehkäistä perheväkivaltaa. Liitto on perustettu vuonna 1945

Liitto on jäsenyhdistystensä (28) yhdyselin ja kehittää yhdessä heidän kanssaan toiminnan sisältöjä ja varainhankintaa. Liitto valvoo lasten ja perheiden etua vaikuttamalla sitä koskevaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja yleiseen mielipiteeseen.

Liiton strategiassa vuosiksi 2008–2011 todetaan, että liiton perustehtävä ei ole vuosien kuluessa muuttunut, mutta toimintaympäristö, toimintatavat ja työmenetelmät ovat. Liitto on perheväkivaltatyön, vaativan vauvatyön ja vanhemmuuden varhaisen tuen asiantuntijajärjestö.

Asiantuntijuutta rakennetaan yhdistämällä yhdistysten tieto asiakkaiden tarpeista ja kokemuksista tutkimustietoon. Asiantuntijuudella vaikutetaan päätöksentekoon ja sitä käytetään, kun valvotaan haavoittuvissa oloissa elävien lasten ja perheiden etuja.

Liiton toiminta perustuu rohkeuteen, inhimillisyyteen, luottamukseen, tasa-arvoon ja turvallisuuteen.

2. Vuosi 2009

Toimintaympäristön muutokset ovat heijastuneet liiton ja yhdistysten toimintaan. Maailmanlaajuinen taantuma ei ole voinut mennä ohi jättämättä jälkiä. Kuntien talouden kiristyttyä ostopalveluiden tarvetta on arvioitu entistä tarkemmin. Näyttää siltä, että kunnat yhä selvemmin hankkivat asiakasperheille nimenomaan lakisääteisiä palveluita.

Vuoden alussa turvakodeissa oli hiljaista, hoitajaksoja haluttiin lyhentää entisestään ja perhetyön (Families First) ostopalvelusopimuksia päättyi vuoden lopussa.

Lasten ja perheiden avun ja tuen tarve ei kuitenkaan ole taantumana aikana vähentynyt eikä köyhyys helpottanut. Sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoistuminen on saanut jatkaa kasvuaan.

Kunnan tai yrityksen säännöillä

Kunta- ja palvelurakennehanke eteni kunnissa: uudistus näkyi erityisesti hallinnollisten rakenteiden kehittämisessä. Sen sijaan palvelujen kehittämisessä uudistus ei ole vielä näkynyt (Valtioneuvoston selonteko kunta- ja palvelurakennemuutuksesta 2009). Uudistuksilla on suoria vaikutuksia kolmannen sektorin toimijoihin, kun kumppanuuksia on rakennettava uudelleen ja toimintaa on tehtävä tunnetuksi uusille kumppaneille. Palvelurakennemuutistus tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia vahvistaa ja kehittää lasten ja lapsiperheiden elinoloja ja hyvinvointipalveluja yhdessä kuntien kanssa. Ratkaiseva on useimmiten paikallinen poliittinen tahto ja priorisointi.

Toimintaympäristön muutokset ovat lisänneet järjestöjen epävarmuutta tulevaisuuden suhteen. Paineita on julkisen vallan, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin roolien ja keskinäisen aseman tarkentamiseen palvelujen tuottamisessa. Keskustelusta on seurannut Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnan linjausten kiristyminen samalla, kun tuotot ovat vähentyneet.

Ongelmia tuottaa, että kansalaisjärjestöjen toimintaa arvioidaan toisaalta suhteessa julkiseen palvelutoimintaan ja toisaalta yritysten voittoa tavoittelevaan toimintaan. Järjestöjen oletetaan sovittavan toimintansa muiden yhteiskunnan osaluokkien toiminnan logiikkaan ja pelisääntöihin.

Kansalaistoimintaan selkeyttä

Kansalaistoiminnan selkiyttäminen on ollut yksi liiton ja yhdistysten yhteinen panostus. Olemme halunneet luoda jo olemassa olevalle kansalaistoiminnalle rakenteet ja ohjata sen kehittymistä. Kansalaistoimintaa on päätetty vahvistaa kahdella tavalla: vahvistamalla asiakkaiden osallisuutta ja ottamalla vastaan yhä enemmän vapaaehtoistyötä.

Raha-automaattiyhdistys kehotti liittoa erottamaan kansalaisjärjestötoiminnan ja palvelunäkökulman selkeämmin toisistaan. Tällä tiellä ollaan jo. Yhdistysten palvelut on katsottu yleishyödyllisiksi palveluiksi eikä tällä toiminta-alueella ole juuri kaupallista toimintaa. Kansalaistoiminnan ja palvelujen rinnakkaisuus kuvaa paremmin liitossa ja yhdistyksissä tehtävää työtä haavoittuvissa oloissa elävien perheiden auttamiseksi.

Eduskunta turvasi päihdeäitien hoidon rahoituksen vuodeksi 2010

Vaikuttamistoiminnan suuri ponnistus on ollut Pidä kiinni® -hoitojärjestelmän tulevan rahoituksen turvaaminen, koska RAY:n avustus vähenee ja päättyy vuonna 2011. Erityisesti eduskunnalle on tehty materiaalia päihdeäitien ja heidän vauvojensa hoidon tuloksellisuudesta ja kerrottu asiasta eri puolueiden edustajille. Kansanedustaja **Aila Paloniemen** raha-asiainaloitteesta eduskunta päätti antaa vuoden 2010 rahoituksesta puuttuneen osan liitolle.

Paljon työtä on tehty myös turvakotitoiminnan (30 vuotta) tunnettuuden lisäämiseksi ja jotta turvakotiin olisi helppo tulla. Olemme järjestäneet seminaareja ja tiedotustilaisuuksia ja asia on ollut esillä lehdissä. Kokemusasiatuntijat puhuivat seminaareissamme omasta selviytymisestään.

Liitto on osallistunut sosiaali- ja terveysministeriön turvakotityön selvitykseen esittelemällä turvakotityötä, sen laatukriteereitä sekä kaikkien perheväkivallan osapuolten auttamisen merkitystä.

Turvakoteja pitäisi sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteiden ja Euroopan neuvoston suositusten mukaan olla enemmän. Sisäministerin tapaamisen yhteydessä aiheesta keskusteltiin Amnesty Internationalin Suomen osaston kanssa.

3. Edunvalvonta ja vaikuttaminen

3.1. Vaikuttaminen

Vaikuttamisen ensisijainen tavoite oli auttaa lapsia ja perheitä saamaan tarvitsemaansa apua. Liitto nosti esiin ensi- ja turvakotityön merkitystä ja perheiden auttamisen tärkeyttä ennen kuin kriisit syvenevät ja auttaminen vaikeutuu. Pyrimme vaikuttamaan perheiden kanssa työskenteleiviin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisiin.

Vuoden aikana järjestettiin 14 tiedotustilaisuutta jäsenyhdistysten kanssa. Neljässä tiedotustilaisuudessa (Jyväskylä, Kokkola, Oulu, Rovaniemi,) aiheena oli vakavissa vaikeuksissa olevien vauvaperheiden auttaminen ja vauvan kaltoinkohtelun ehkäisy. Tiedotustilaisuudet järjestettiin Vauvana elämä alkaa -koulutusseminaarien yhteydessä.

Kuudessa tiedotustilaisuudessa (Jyväskylä, Lahti, Oulu, Pori, Raahe ja Tampere) aiheena oli perheväkivalta ja avun hakemisen tärkeys mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Nämä tiedotustilaisuudet järjestettiin Lähisuhde- ja perheväkivaltaa työssään kohtaavien -koulutusseminaarien yhteydessä.

Muita tiedotustilaisuuksien aiheita olivat naisten tekemä väkivalta sekä mies-työ.

Tiedotustilaisuuksiin osallistui yhteensä 52 toimittajaa. Vaikka ensisijaisena tavoitteena oli jäsenyhdistysten ensi- ja turvakotityön esille nostaminen alue- ja paikallismedioissa, myös valtakunnallista huomiota saatiin. Liitosta ja jäsenyhdistysten toiminnasta kerrottiin vuoden aikana yli 1000 lehtiartikkelissa ja yli 20 tv- ja radiolähetyksessä. Liiton nettisivut houkuttelivat 64 000 kävijää. Määrä kasvoi 10 prosenttia edellisestä vuodesta.

Tiedotuksen vaikutusta ensi- ja turvakotien palvelujen kysyntään on vaikea arvioida. Yhdistysten mukaan toiminnan saama huomio lisäsi palvelujen kysyntää. Esimerkiksi turvakotipaikoista oli elokuussa käytössä puolet, mutta loppuvuotta

kohden turvakotien käyttöaste kasvoi noin 80 prosenttiin. Kasvu ajoittuu tiedotus- ja koulutuskampanjan kanssa samalle aikajaksolle loka-marraskuulle.

Kannanotot ja lausunnot

Liitto otti vuoden aikana kantaa lastensuojelulain toteuttamiseen erityisesti lapsen kuulemisen näkökulmasta.

Vaikuttamisen tuloksena voidaan pitää vanhempansa kanssa vankilassa olevien lasten aseman paranemista. Lastensuojelulain muutos asiasta tulee voimaan 1.3.2010.

Keskeisin uudistus on, että lapsen sijoittamisesta vankilaan vanhempansa kanssa päättävät lastensuojelun viranhaltijat eivätkä enää vankeinhoitolaitoksen sijoittajayksiköt. Muutos haastaa kuntien lastensuojelun tiiviimpään yhteistyöhön vankeinhoidon kanssa lapsen edun arvioimiseksi.

Lisäksi liitto ilmoitti kannattavansa ennakkollista lastensuojeluilmoitusta, jonka tarkoituksena olisi ensisijaisesti turvata odottavalle äidille ja lapsen tulevalle perheelle riittävät tukitoimet jo raskausaikana. Päihdeongelmien hoitoon erikoistuneiden ensikotien työn kautta on nähtävissä, että hoito vaikuttaa paremmin, kun se alkaa jo raskausaikana. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus astuukin voimaan 1.3.2010, mutta niin, että sillä turvataan tukitoimet vasta välittömästi syntymän jälkeen.

Liitto antoi lausunnon sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioehdotuksesta. Liitto toteaa, että talousarvioesityksessä ei ole riittävästi huomioitu lastensuojelun yleisen tilan heikkenemistä. Erittäin huonosti pärjäävien perheiden määrä kasvaa. Lastensuojelun riittävä resursointi on osa tasa-arvoistavaa yhteiskuntakehitystä. Liitto pitää erittäin merkittävänä asiana RAY:n avustusten kohdentamista niiden alkuperäiseen tarkoitukseen.

Liitto antoi lausunnon myös oikeusministeriön mietintöön pahoinpitelyrikoksista läheissuhteissa ja työpaikalla. Liitto kiinnitti huomiota varhaisen puuttumisen merkitykseen väkivallan ehkäisemisessä ja väkivallan kierteen katkaisemisessa. Esimerkiksi perusterveydenhuolto, neuvolat, lasten päivähoito, koulut ja harrastuspaikat ovat avainasemassa havaitsemaan lapsiin kohdistunutta ja perheenjäsenten välistä väkivaltaa ja kaltoinkohtelua.

Liitto kannatti esitystä, joka tuo nykyisin lieväksi pahoinpitelyksi arvioitavat läheissuhteissa tapahtuneet teot aiempaa paremmin syyteoikeuden piiriin. Muutos edellyttää tapahtumien laajempaa selvittämistä muun muassa kotihälytysten yhteydessä ja esitutkinnan tekemistä, vaikka asianomistaja ei esittäisi rangaistusvaatimuksia.

Erittäin tärkeänä liitto piti työpaikalla tapahtuvan pahoinpitelyn säätämistä virallisen syytteen alaiseksi teoksi.

3.2 Julkaisut

Järjestölehti **Esikon** tavoite on tukea liiton vaikuttamistoimintaa ja pitää yhteyttä jäsenistöön.

Esikkoa julkaistiin vuoden aikana neljä numeroa. Lehtien teemat olivat 30-vuotisjuhliiaan viettänyt turvakotityö, lasten oikeudet, talous ja imago ja ensikotityö. Turvakotityön lehti oli tavallista laajempi, 40-sivuinen. Yhteensä vuoden aikana julkaistiin noin 150 sivua toimitettua aineistoa.

Lehdissä oli laajahko pääjuttu, ja muita sitä tukevia artikkeleita. Lehden sisällön ohella yhä enemmän huomiota kiinnitettiin lehdessä julkaistaviin valokuviin. Kevään kolumnisti oli näyttelijä, toimittaja **Kaarina Hazard** ja syksyn kirjailija, tutkija **Anna Kortelainen**. Lehden painos oli 7 000 kappaletta. Vuoden viimeiset numerot käytettiin loppuun seminaareissa, messuilla ja muussa vaikuttamistyössä pian lehden ilmestymisen jälkeen. Painosta päätettiin suurentaa vuonna 2010.

Ensi- ja turvakotien liiton **julkaisujen** tavoite on kertoa liiton projektien ja muun toiminnan tuloksista muille sosiaalialalla toimiville, jäsenyhdistyksille, opiskelijoille, rahoittajille ja muille kiinnostuneille.

Julkaisujen tekemisen vaiheista tehtiin vuoden mittaan kuvaus, jossa määriteltiin eri työvaiheiden vastuita ja kestoja. Uuden työkäytännön mukaan julkaisutoimikunta arvioi, onko jonkin julkaisun tuottaminen liiton kustannuksella perusteltua. Julkaisulle on oltava selvästi osoitettavia käyttäjiä. Julkaisutoimikunta myös arvioi, missä laajuudessa tarjolla olevia aineistoja julkaistaan. Raportti- ja julkaisusarjojen rinnalle luotiin niin sanottu työpaperisarja.

Vuoden aikana julkaistiin kolme raporttia ja useita esitteitä, niistä kerrotaan toimintamuotojen yhteydessä.

Graafisen suunnittelun toimisto Rohkea Ruusu valittiin uudistamaan liiton visuaalista ilmettä.

Väkivaltaisen naisen on edelleen vaikea saada apua

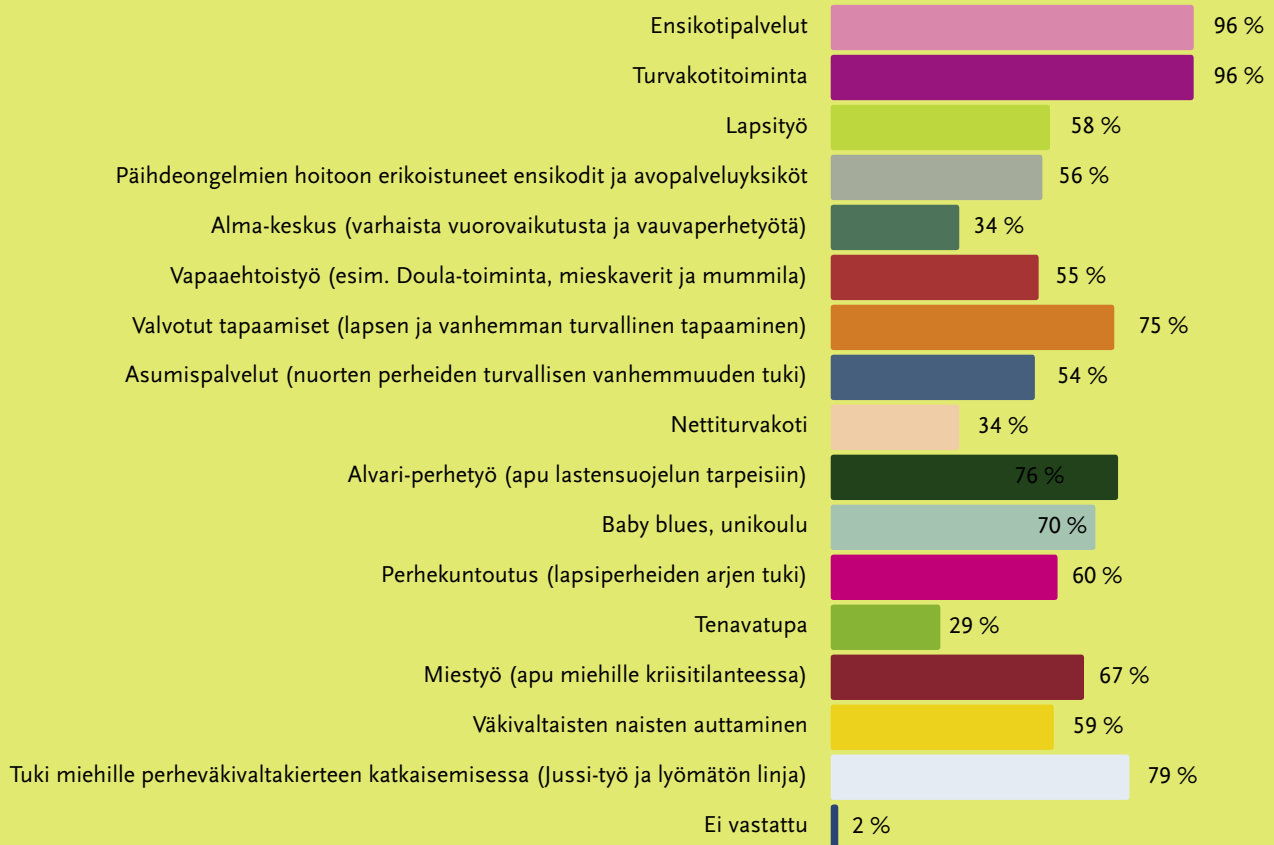
Naisen väkivallan tunnistamiseksi, nimeämiseksi ja hoitamiseksi työskennellyt Vaiettu naiseus -projekti (2004–2008) tuotti samannimisen raportin, joka julkaistiin helmikuussa 2009.

Projektista haki apua lähes sata naista. He tunsivat oman väkivaltaisen käyttäytymisensä puoli-soaan, lapsiaan tai muita läheisiään kohtaan. Moni heistä oli yrittänyt puhua aiemminkin väkivaltaisista ajatuksistaan ja teoistaan läheisilleen tai viranomaisille, mutta he olivat tulleet torjutuiksi tai ongelmaa oli vähätelty.

Vaiettu naiseus kertoo, miten **Ira** oppi ”kestämään urpoja” ja **Saara** laittamaan rajoja lapsilleen. Raportti tiivistää projektin aikana syntyneet ajatukset ja oivallukset. **Hannele Törrösen** toimittama raportti on puheenvuoro tärkeästä naisasiasta.

Yhteisökuvatutkimus: Liitto tunnetaan hyvin

Mitkä Ensi- ja turvakotien liiton ja yhdistysten toiminnan osa-alueista tunnette? Asiakkaiden ja sidosryhmien edustajien vastaukset.

LÄHDE: INNOLINK RESEARCH OY.

Liitto teetti kesän 2009 alussa yhteisökuvatutkimuksen, jossa asiakkailta, sidosryhmiltä ja liiton henkilöstöltä ja luottamushenkilöiltä kysyttiin, millainen käsitys heillä on Ensi- ja turvakotien liitosta.

Tutkimuksen mukaan liitto tunnetaan hyvin ja mielikuvat siitä ovat varsin positiivisia.

Vastajat kuvasivat liiton toimintaa adjektiiveilla asiantunteva, luotettava ja turvallinen.

Kuusi kymmenestä liiton asiakkaasta ja sidosryhmiin kuuluvasta sanoi tuntevansa liiton toiminnan hyvin tai erittäin hyvin. Huonoimmin liiton tunsivat pienehköt sosiaalialan yritykset.

Ensikodit ja turvakodit tunnetuimpia

Liiton toiminnasta ehdottomasti tunnetuinta oli ensikotien ja turvakotien työ. Lähes kaikki asiakkaita ja sidosryhmiä edustavat vastajat tunsivat ne. Kolmanneksi tunnetuinta oli tuki miehille perheväkivaltakierteen katkaisemiseksi. Myös esimer-

kiksi Alvari-perhetyö ja valvotut tapaamiset tunnettiin.

Liitto onnistui kyselyn mukaan erottautumaan jopa erinomaisesti muista lastensuojelujärjestöistä. Asiakkaat ja yhteistyökumppanit erottivat liiton esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry:stä, Mannerheimin Lastensuojeluliitosta ja SOS-lapsikyläjärjestöstä.

Yhteisökuvassa on kyse tehdystä työstä ja maineesta ja sen varaan rakentamisesta, kuvaa tutkimuksen tehneen tamperelaisen Innolink Research Oy:n tutkimusjohtaja **Mikko Kesä**.

Tutkimuksessa haastateltiin sataa liiton ja sen jäsenyhdistysten asiakasta ja sidosryhmiin kuuluvaa sekä 273 liiton ja jäsenyhdistysten työntekijää ja luottamushenkilöä. Tutkimus tehtiin puhelinhaastatteluina ja internet-kyselyinä.

4. Kansalaisjärjestötoiminta

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksissä (28) oli vuoden lopussa yhteensä 4 474 jäsentä. Luottamushenkilöitä oli 246 ja heidän lisäksi muita vapaaehtoisia oli toiminnassa mukana 798.

Kansalaistoiminnalla tarkoitetaan kansalaisen roolissa tapahtuvaa toimintaa, jossa henkilö toimii tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Liitto osallistuu jäsenyhdistysten kansalaistoiminnan sisällön kehittämiseen ja tukee siihen sopivia rakenteita. *Kansalaisjärjestötoiminta* läpäisee kaiken liiton toiminnan. Liitolle vapaaehtoistyöhön tarjoutuvat ohjataan ottamaan yhteyttä jäsenyhdistyksiin.

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistykset tekevät ammatillista työtä, mutta mahdollistavat lisäksi monentyyppistä kansalaistoimintaa. Yleinen tavoite ovat monimuotoiset ja erityisesti palvelujen käyttäjiä aktivoivat toiminnat. Luottamushenkilöiden lisäksi liiton jäsenyhdistyksissä toimii vapaaehtoisia, jotka sekä tukevat asiakkaita että osallistuvat yhdistystoimintaan. Vapaaehtoistyön määrä ja muoto vaihtelevat eri yhdistyksissä niiden oman historian ja toiminnan mukaan.

Kansalaistoiminnan kehittäjien kaksipäiväisiä työkokouksia järjestettiin vuoden aikana suunnitelman mukaisesti kaksi. Niihin osallistui edustajia 19 jäsenyhdistyksestä. Ensimmäisessä työkokouksessa aloitettiin kansalaistoiminnan materiaalien työstäminen. Tuotetut materiaalit – vapaaehtoistyön eettiset periaatteet, vapaaehtoisen haastattelulomakkeet, peruskoulutusrunko sekä vaihtoehtoisuus – ovat käytävissä liiton extranetissä.

Toisessa työkokouksessa puhuttiin kansalaistoiminnan resursoinnista. RAY:n edustaja kommentoi yhdistysten suunnitelmia kansalaistoiminnan vahvistamiseksi ja keskusteli niistä. Työkokouksissa on työstetty myös kansalaistoiminnan tilastointia, joka ei ole osa liiton asiakastietojärjestelmää, Sofiaa.

Yhdistyksistä kerättiin työkokouksiin tietoa muun muassa kansalaistoiminnan vahvistamiseen liittyvistä pulmista. Yhdistysten palautteet olivat melko samankaltaisia. Vapaaehtoistyötä ei välttämättä hahmoteta yhdistyksen perustehtäviin kuuluvaksi ja sille on siksi vaikea raivata aikaa ja resursseja. Vastuunjako ei ole kaikkialla selkeästi tehty: vapaaehtoistyön ja ammatillisen työn yhteensovittaminen vaatii lisää keskustelua ja sopimuksia. Yhdistykset kaipaavat myös vielä enemmän vapaaehtoisten rekrytointiin, perehdytykseen, tukemiseen, kouluttamiseen, palkitsemiseen ja sitouttamiseen liittyvien hyvien käytäntöjen luomista ja levittämistä.

Liittohallitus perusti suunnitelmien mukaisesti kansalaistoiminnan toimikunnan, joka osaltaan sisällyttää kansalaistoiminnan tukemisen entistä paremmin osaksi liiton perustehtäviä. Toimikunta kokoontui ensimmäisen kerran vuoden 2010 alussa.

Toimintavuonna järjestettiin perinteinen Uudet tuulet -seminaari jäsenyhdistysten puheenjohtajille, toiminnanjohtajille sekä liittohallituksen jäsenille. Seminaarissa esiteltiin yhteisökuvatutkimuksen tuloksia ja pureuduttiin learning café -menetelmällä yhdistysten elinvoimaisuuden kulmakiviin. Uudet tuulet oli samalla lähtölaukaus liiton strategiatyöskentelylle (strategia 2012–2015).

Keväällä järjestettiin myös jo perinteeksi muodostunut Puheenjohtajien päivä liittokokousta edeltävänä päivänä. Päivillä keskusteltiin muun muassa kansalaistoiminnasta ja vaikuttamisesta. Uusille puheenjohtajille järjestettiin syksyllä oma koulutuspäivä, johon osallistui kolme puheenjohtajaa. Uusia toiminnanjohtajia on liiton toimintaan perehdytetty toiminnanjohtajien neuvottelupäivillä (kolmasti vuodessa) ja yhdistyskäynneillä.

Liitto osallistui yhteensä seitsemään eri yhdistysten kehittämispäivään (Kuopio, Mikkeli, Kotka, Oulu, Iisalmi, Vaasa ja Tampere). Kehittämispäivien teemoja olivat kansalaistoiminnan vahvistaminen, organisointi ja resursointi sekä yhdistyksen toiminta-ajatuksen ja arvojen päivittäminen.

Liitto osallistui Pienperheyhdistys ry:n, Helsingin ensikoti ry:n, Pääkaupungin Turvakoti ry:n, Äimä ry:n sekä Kaapatut Lapset ry:n kanssa Vapaaehtoistyön messuille Helsingissä. Toiminnastamme oltiin hyvin kiinnostuneita.

Liitto on saanut Kansan Sivistysrahastolta apurahan perinnetiedon keruuta varten. Jäsenyhdistysten vapaaehtoiset ovat haastatelleet kahdeksaa liiton kultaisen ansiomerkin saanutta henkilöä. Haastattelut on litteroitu ja yhteenvedon kirjoittaminen on aloitettu.

Vapaaehtoiset hankkivat yhdistykselle rahaa

Kotkalaiset vapaaehtoiset käyttävät työurallaan hankkimiaan suhteita ja taitoja lastensuojelun hyväksi. **Pentti Konttinen**, **Virpi Honkanen** ja **Seppo Karjalainen** ideoivat tapoja saada paikalliset yritykset tukemaan paikallisten lasten auttamista.

– Uutta on varainkeruun nykyaikaistaminen, niin sanotusti tuotteistaminen, sanoo yhdistyksen puheenjohtaja **Jaana Kempainen**.

Vapaaehtoiset ovat kehitelleet hyvässä yhteisymmärryksessä Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa muun muassa oman versionsa yrityskummiudesta. Yrittäjä voi olla yhdistyksen pronssi-, hopea- tai kultakummi sen mukaan, millaisella summalla hän sitoutuu vuodessa yhdistystä tukemaan.

Toiminnanjohtaja **Jaana Vaittinen** laskee, että vapaaehtoisten

ansiosta yhdistys voi varautua niukempiin vuosiin.

– On paljon voimaannuttavampaa miettiä, mistä me teemme lisää rahaa, kuin sitä, mistä me mahdollisesti säästämme tai mitä jätämme tekemättä, sanoo Jaana Vaittinen.

OTE ESIKKO-LEHDEN JUTUSTA NUMEROSSA 3/2009. TEKSTI: ESSI LEHTINEN, KUVA: JOHANNES WIEHN.

5. Kehittäminen ja asiantuntijuus

Ensi- ja turvakotien liitossa ja sen jäsenyhdistyksissä otettiin vuoden alussa käyttöön yhteinen asiakastietojärjestelmä. Järjestelmän on tarkoitus tehdä asiakastietojen dokumentoinnista eri toimintamuodoissa ja yhdistyksissä selkeämpää ja yhteisempää. Yhtenäinen tilastointi tuottaa entistä tarkempaa tietoa sekä yhdistysten että valtakunnallisen toiminnan suunnittelun ja arvioinnin pohjaksi.

Yhteiseen järjestelmään siirtyminen on ollut mittava hanke: 27 yhdistystä ja niiden 130 yksikköä ovat muuttaneet dokumentointikäytäntönsä – monille se on tarkoittanut myös siirtymistä manuaalisesta dokumentoinnista sähköiseen. Yhteistä järjestelmää käyttää nyt noin 600 työntekijää, joten perehdytystä, koulutusta ja käyttötukea on tarvittu paljon. Yhdistysten pääkäyttäjille järjestettiin kahden päivän työkokous, minkä lisäksi yhdistyksissä on käyty kouluttamassa ja konsultoimassa ja käyttäjiä neuvottu puhelimesta.

Asiakastietojärjestelmää on käyttäjien palautteen perusteella kehitetty pitkin vuotta, jotta se vastaisi sekä arkityön että tilastoinnin tarpeisiin. Muutokset ja päivitykset ovat olleet siirtymävaiheessa välttämättömiä järjestelmän käytettävyyden kannalta. Samalla se kuitenkin tarkoittaa sitä, että käyttöönottovuoden tilastoissa on joitakin puutteita. Tietoja ei voi vielä kaikkien toimintamuotojen kohdalta eritellä kovin yksityiskohtaisesti.

5.1 Vauvatyö

Suomessa syntyy vuosittain noin 60 000 vauvaa. Vauvoista joka kymmenennellä on riski tulla kaltoinkohdeksi. Suomessa on siten joka vuosi ainakin 6000 vauvaa, joiden elämä alkaa huolestuttavissa olosuhteissa.

Vauvaikäisiä asiakkaita on jäsenyhdistyksillämme joka vuosi noin 1000. Heidän perheensä tarvitsevat pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista apua ongelmiinsa, jotka usein periytyvät jo edelliseltä sukupolvelta. He tarvitsevat sekä ympärivuorokautista hoitoa että avopalveluiden tiivistä tukea. Vauvan hätä ei voi odottaa.

Jäsenyhdistyksissämme on ammattitaitoa auttaa, mutta kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa perheiden on vaikea saada tukea riittävän pitkään. Myös peruspalveluiden ongelmat heijastuvat perheiden tilanteeseen: vaihtuvat ja ylikuormitetut työntekijät eivät kykene paneutumaan perheiden ongelmiin riittävästi.

Liitossa vauvatyön muotojen keskinäinen yhteistyö ja integraatio tiivistyivät. Alma-keskus koulutti, konsultoi ja työnohjasi ensikotien, päiväryhmien, tapaamispaikkojen sekä *Vauvana elämä alkaa* että *Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa* -projektin työntekijöitä.

Ensikodit vahvaa tukea tarvitseville perheille

Ensikodit on tarkoitettu yksilöllistä ja vahvaa tukea tarvitseville vauvaperheille. Apua tarvitaan, kun perheessä on mielenterveys- tai päihdeongelmia tai arjen asioiden hoitaminen ei suju. Muita syitä ensikotiin tulon ovat tuen tarve vauvan hoidossa ja puutteet vuorovaikutustaidoissa vauvan kanssa. Lähes kaikki vanhemmat olivat kokeneet väkivaltaa.

Ensikotien normaaliin vauvaperheen arkeen perustuva vakauttamistyö tuki monia asiakasperheitä hyvin. Useat ensikodissa olleet vauvat kehittyivät normaalisti turvallisissa olosuhteissa. Kaikki vanhemmat eivät kuntoutuneet riittävästi pysyäkseen huolehtimaan lapsestaan, mutta jotkut saattoivat vaikeistakin lähtökohdistaan päästä kiinni vauvan kannalta riittävän hyvään perhe-elämään. Jos ensikodissa

olleita vauvoja jouduttiin ottamaan huostaan, heillä oli kyky kiintymyssuhteeseen sijaisperheessä.

Ensikodeissa oli vuoden aikana asiakkaina 211 lasta, 213 äitiä ja 60 isää.

Vauvana elämä alkaa -projekti vahvisti vauvatyötä

Vauvana elämä alkaa -projektissa kehitettiin ja vahvistettiin ensikodeissa tehtävää vaativaa vauvatyötä. Kaikki 11 ensikotia olivat mukana hankkeessa. Projektin tavoitteena oli vahvistaa ensikotien perustyötä; tunnistaa erityishoidon tarpeessa olevat vauvat ja kehittää menetelmiä heidän hoitamisekseen; kehittää työtä, jota tehdään moniongelmaisten vanhempien kanssa ja vahvistaa vauvan asiakkuutta ja näkökulmaa lastensuojelun työkäytännöissä.

Ensikodeista muodostui projektin aikana hyvin toimiva, ensikotityötä kehittävä verkosto, joka vahvisti vauvatyön yhtenäistä perustaa. Yksiköiden omat kehittämishankkeet olivat hyödyksi myös muissa ensikodeissa. Vauvatyön osaamista, menetelmiä ja toimintatapoja alettiin käyttää myös turvakotien ja muiden toimintamuotojemme vauvatyössä.

Kaikilla ensikotipaikkakunnilla järjestettiin seminaarit, joissa käsiteltiin vaativaa vauvatyötä ensikodeissa, vauvoihin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja sen vaikutusta vauvan kehitykseen. Palaute seminaareista oli hyvää, yhteistyökumppanit saivat valmiuksia kaltoinkohtelun tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Seminaarit saivat myös runsaasti julkisuutta tiedotusvälineissä. Tilaisuuksissa oli yli 1 400 osallistujaa.

Projektissa tehtiin esite ensikodeista ja *Tunnista vauvan hätä* -vihkonen työvälineeksi kaikille vauvaperheiden kanssa toimiville ammattilaisille. **Tanja Henttosen** kasvatustieteiden pro gradu -työ vauvojen kaltoinkohtelusta julkaistiin liiton raportisarjassa nimellä *Vauvojen kaltoinkohtelu. Tunnistaminen ja puuttuminen ensikodeissa*. Vauvojen kaltoinkohtelun tunnistamisesta ja ensikotityöstä julkaistiin useita artikkeleita ammattilehdissä.

Projektissa tehtiin myös ensikotityön prosessikuvaus ja aloitettiin yhteisten laatuksiteerien teko.

Vauvan kaltoinkohtelun tunnistaminen on ensimmäinen askel hänen auttamisekseen.

Vauvasta voi nähdä, milloin häntä on kohdeltu huonosti. Liiton julkaisema *Tunnista vauvan hätä* -kirjanen auttaa vauvaperheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia tunnistamaan hädän merkit ja puuttumaan tilanteeseen.

Muu vaativa vauvaperhetyö

Päiväryhmät eli alueellinen perhekuntoutus on 0–2-vuotiaiden lasten perheille tarkoitettua intensiivistä ryhmätoimintaa. Ryhmät tukevat vauvaperheiden arkea, antavat voimavaroja ja auttavat tunnistamaan kunkin vauvan erityistarpeita ja kehitystasoa. Ryhmään kuuluu neljästä kuuteen äitiä lapsineen. Työssä yhdistyvät ammatillinen tuki ja vertaistuki.

Päiväryhmiin osallistui vuoden aikana 93 äitiä ja 103 lasta kahdeksassa yhdistyksessä. Päiväryhmien työntekijöille järjestettiin kahdet koulutus- ja työkokouspäivät, joissa käsiteltiin uutta asiakastietojärjestelmää, dialektisen käyttäytymisterapian keinoja auttaa epävakaa asiakasta, vauvaperheiden kohtaamista sekä päihteidenkäyttöä pikkulapsiperheissä.

Perhekuntoutuskursseja, jotka ovat osa alueellista perhekuntoutusta, järjestettiin yhteensä kymmenen liiton koulutuskeskus Sopukassa Sipoossa. Kurssit olivat tiiviitä viiden päivän jaksoja.

Baby blues -toiminta auttoi uupuneita ja masentuneita vauvaperheiden vanhempia. Liiton koordinoimaa toimintaa oli seitsemässä jäsenyhdistyksessä. Toiminnan laajuus vaihteli yhden työntekijän avopalvelutoiminnasta intensiiviseen hoitoon laitoksessa. Erimuotoisesta Baby blues -toiminnassa sai apua vuoden aikana 384 vauvaa. Vauvojen unikoulua ja apua unen rytmittämiseen sai myös muista ensikotiyhdistyksistä.

Baby blues -toiminnassa vahvistui jo vuonna 2008 alkanut suunta. Yhteydenottoja oli yhä enemmän, keskustelut puhelimesta kestivät pidempään ja niiden luonne muuttui. Yhteydenottoihin liittyi usein hyvinkin vakavia vanhemman mielenterveyden ongelmia. Aikaisemmin valtaosa asiakasperheistä haki apua vauvan uniongelmiin. Kunnat ovat vähentäneet vauvaperheiden neuvolakäyntejä, mistä luonnollisesti on seurannut, että vanhempien ongelmien tunnistaminen on vaikeutunut ja viivästynyt. Mielenterveysongelman vanhemman ja vauvan suhteen hoito on jäänyt vähälle huomiolle.

Kahden työkokouksen teemat olivat asiakaskunnan tuomat haasteet Baby blues -toiminnan tulevalle kehittämiselle ja seksuaalisen hyväksikäytön vaikutus vanhemmuuden kehittymisessä. Työkokouksessa myös arvioitiin laatukriteerien toteutumista.

Baby Bluesin yhteyteen on kehittynyt **Doula-toiminta**, jossa vapaaehtoiset toimivat synnyttävien äitien tukihenkilöinä. Helsingin ensikodin aloittama toiminta laajeni edelleen muihin yhdistyksiin, kun Kotkan, Kuopion ja Lahden yhdistykset aloittivat doulien koulutuksen.

Alma-keskus on vaativan vauvatyön kehittämisyksikkö. Sen tavoitteena oli löytää keinoja tukea vauvoja ja vanhempia vaikeistakin lähtökohdista käsin kohti toimivaa perhe-elämää.

Keskus kokosi vuoden aikana kansainvälistä tutkimustietoa ja tutki vauvan ja vanhemman yhteiselämää ja vuorovaikutusta vahvistavia toimintamuotoja ja menetelmiä. Alma teki omaa asiakastyötä vauvaperheissä ja työskenteli yhdessä liiton muiden vauvatyön muotojen kanssa.

Asiakastyössään Alma-keskus painotti vauvaa odottavien perheiden auttamista. Useimpiin perheisiin odotettiin ensimmäistä lasta ja jommallakummalla vanhemmalla oli masennusta tai muu mielenterveyden ongelma.

Alma-keskus mallinsi raskauden aikaisen vauvaperhetyön prosessia ja teki toimintatutkimusta suhdetyöstä ja vuorovaikutuksen tukemisesta vauvan odotusvaiheessa. *Vauvan ääntä etsimässä* -raportti julkaistiin.

Vauvan ääntä etsimässä

Vauvan ääntä etsimässä on vauvan puheenvuoro vauvaperhetyön merkityksestä. Se kertoo vauvan ja vanhemmuuden varhaisesta kehitymisestä, vauvaperhetyön arjen haasteista, ratkaisuksista ja toimintaa ohjaavista periaatteista.

Kirjoittajat työskentelevät Alma-keskuksessa vauvaperhetyöntekijöinä ja ovat jo vuosia auttaneet vauvoja ja heidän vanhempiaan varhaisen vuorovaikutuksen pulmissa. Heillä on kokemusta sellaisten perheiden auttamisesta, joissa jompikumpi vanhempi tasapainoilee mielenterveysongelmien kanssa.

Kirja kuvaa myös vauvojen muuttamista avuttomista hoidon kohteista aktiivisiksi toimijoiksi. Nykyään tiedämme, että vauva osaa, vauva haluaa ja vauva tarvitsee. Vauvan viesti on selkeä: kuuntele minua, puhu minulle, ole minun kanssani!

Sinikka Kuosmasen toimittama kirja tarjoaa kokemuksia ja ajatuksia muille vauvaperheiden kanssa työskenteleville.

Vauvaperhetyöntekijä **Sari Hellstén** tapaa reilun vuoden ikäisen vauvan yhteisen työskentelyn viimeisellä, ”mitä kuuluu”-käynnillä. Sari on tukenut äidin ja vauvan vuorovaikutusta.

– Huomaan, ettei äiti enää pohdi, mitä lapsen kanssa pitäisi tehdä, vaan leikkii hänen kanssaan. Olennaisin on leikissä tässä ja nyt.

OTE ESIKKO-LEHDEN JUTUSTA NUMEROSSA 2/2009.

TEKSTI: SARI HELLSTÉN, KUVA: HARRI AHOLA.

5.2. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö

Liiton väkivaltatyön tavoite on perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen sekä väkivaltaa kokeneiden ja sitä käyttäneiden lasten, naisten ja miesten auttaminen.

Liitto koordinoi turvakodeissa ja niiden avopalveluissa lasten, naisten ja miesten kanssa tehtävää työtä sekä tapaamispaikkatoimintaa. Liitto myös pitää yllä väkivaltaa kokeneita ja tehneitä verkossa auttavaa Nettiturvakotia. Toimintavuonna väkivaltatyötä tehtiin kahdessa hankkeessa: *MIINA – väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen* (2008–2012) ja *Katkaise ketju* (2008–2009).

Kohti yhdessä tehtävää väkivaltatyötä

Väkivaltatyön laatua mittaavista yhteisesti sovituista kriteereistä tehtiin esite, jota yhdistykset käyttivät työnsä esittelyssä ja markkinoinnissa. Laatuprosessin seuraava vaihe on työn auditointi, joka aloitetaan vuonna 2010.

Osana väkivaltatyön integroidun työmallin kehittämistä liitto kutsui englantilaisen professori **Arlene Veteren** Suomeen luennoimaan systemisestä työskentelystä väkivallan eri osapuolten kanssa. Professori Vetere puhui avoimessa seminaarissa Helsingissä ja koulutti väkivaltatyön koulutuksen osallistujia Sopukassa.

Kaksivuotinen väkivaltatyön koulutus päättyi toimintavuoden syksyllä. Koulutuksen tavoitteena oli lasten, naisten ja miesten kanssa tehtävän työn yhteensovittaminen. Viimeisenä koulutusvuonna keskityttiin osallistujien oman työn tutkimiseen. Koulutettavat pitivät omasta työstään kirjoittamista ja sen videointia erittäin antoisana ja koulutuksen antia kokoavana ja prosessoivana. Kaikki koulutukseen osallistuneet (26) tekivät kirjallisen lopputyön ja saivat koulutuksesta todistuksen.

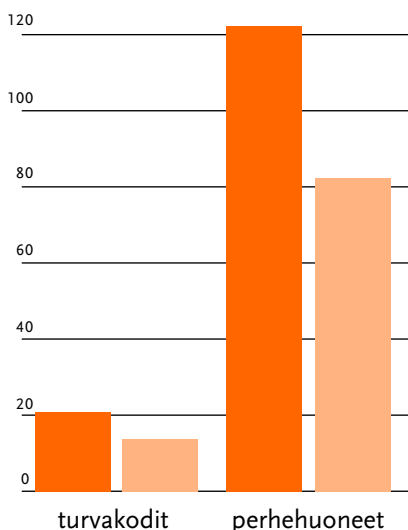
Kaksi kolmesta turvakotipaikasta on jäsenyhdistysten ylläpitämiä

Turvakodit tarjoavat suojaa ja apua väkivaltaan liittyvissä kriisivaiheissa. Avopalveluissa on mahdollisuus pitkäjänteiseen selviytymistä tukevaan työskentelyyn ja avun saamiseen jo silloin, kun väkivalta ei ole vielä jatkunut pitkään tai ollut vakavaa. Väkivaltatyö pyrkii auttamaan asiakkaita tunnistamaan heihin kohdistuvan väkivallan, tukemaan väkivallasta selviytymistä ja tekemään kodista turvallisen lapsille ja heidän vanhemmilleen.

Ensi- ja turvakotien liiton turvakotityö täytti toimintavuonna 30 vuotta. Ensimmäiset turvakodit aloittivat toimintansa vuonna 1979 Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamina projekteina Turussa, Helsingissä, Oulussa ja Kotkassa. Turvakodeista on vuosien mittaan saanut apua kaikkiaan 74 500 lasta, naista ja miestä. Nykyään Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistykset ylläpitävät turvakoteja 14 paikkakunnalla: Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Lahti, Imatra, Jyväskylä, Pori, Vaasa, Kokkola, Raahen, Oulu ja Rovaniemi.

Suomessa on kaikkiaan **21 turvakotia**, joissa on **123 perhehuonetta** ja 321 vuodepaikkaa. Jäsenyhdistysten ylläpitämissä **14 turvakodissa** on **83 perhehuonetta**, mikä on 67 prosenttia kokonaismäärästä.

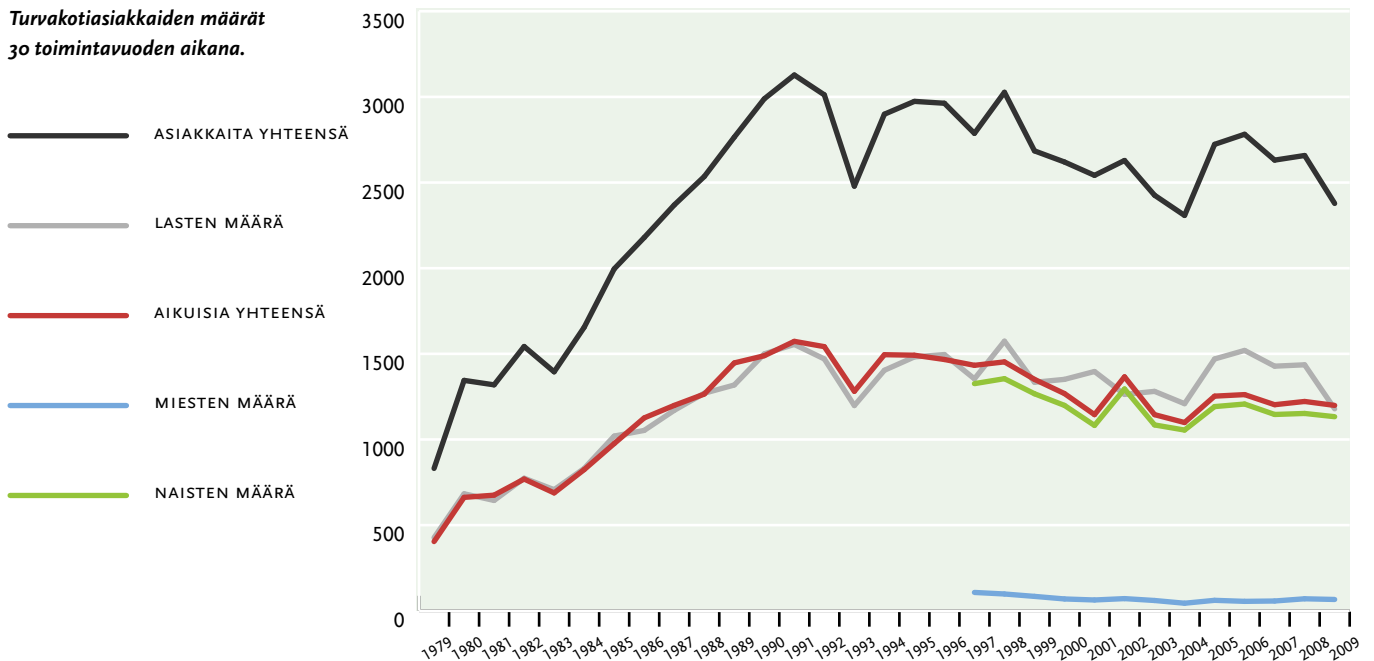
Turvakotipaikat 2009

Vuonna 2009 turvakodeissa oli asiakkaina 1133 naista, 66 miestä ja 1179 alle 18-vuotiasta lasta. Yhteensä asiakkaita oli 2378. Edellisvuoteen verrattuna asiakkaita oli kahdeksan (8) prosenttia vähemmän. (2581 asiakasta vuonna 2008).

Erityisesti alkuvuosi oli monissa turvakodeissa hiljainen. Sekä omatoimisesti tulevat että viranomaisten, useimmin sosiaaliviranomaisten, ohjaamat asiakkaat vähenivät. Lähes kolme neljästä (73 %) turvakotien asiakkaista oli turvakodissa ensimmäistä kertaa (78 % vuonna 2008). Väkivallan kohteeksi joutuneita autettiin myös puhelimitse.

Turvakotiasiakkaiden määrät 30 toimintavuoden aikana.

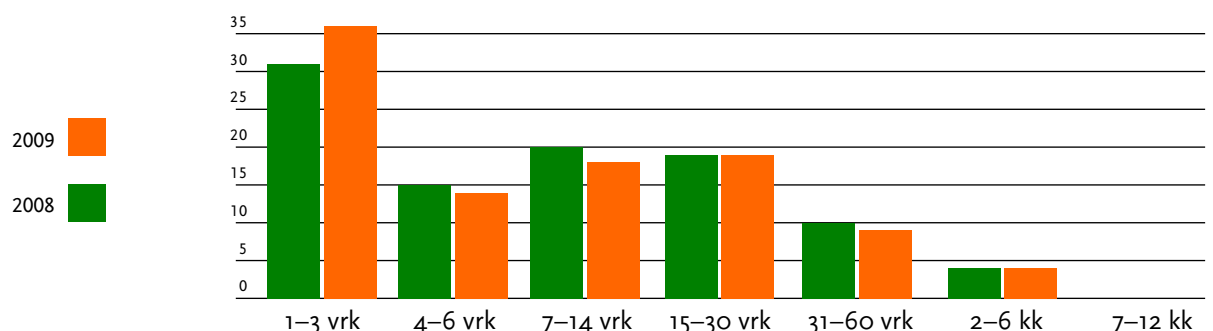

Tyypillinen turvakotiasiakas oli vuonna 2009 edelleen 25–34-vuotias pienten lasten äiti. Naisten väkivaltaisuudesta käyty keskustelu ei lisännyt miesten hakeutumista turvakoteihin. Asiakkaista neljännes (25 %) kävi kokopäivätyössä. Yli 60-vuotiaita asiakkaita oli enemmän kuin vuonna 2008 (50 yli 60-vuotiasta vuonna 2009 ja 33 vuonna 2008).

Turvakoteihin tuli asiakkaita 124 kunnasta (130 kunnasta vuonna 2008). Lähes puolet (46 %) tuli viranomaisen aloitteesta ja 39 prosenttia omasta aloitteestaan. Turvakodeissa asui 37 eri kieltä äidinkielenään puhuvia. Yleisimmät kielet suomen lisäksi olivat venäjä, arabia, thai ja somali.

Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän turvakotiselvityksen mukaan turvakodeissa vietetään Suomessa keskimäärin vajaat kaksi viikkoa. Toimintavuonna jäsenyhdistysten turvakodeissa kuitenkin vietettiin selvästi aiempaa useammin lyhyitä jaksoja: useampi kuin joka kolmas (36 %) viiپی korkeintaan kolme vuorokautta (kuvio).

Turvakotijakson pituus

Hoitovuorokausia kertyi toimintavuonna 31 037, joka on selvästi vähemmän kuin edellisvuosina. Muutos johtuu sekä alkuvuoden hiljaisesta kaudesta että lyhyiden jaksojen lisääntymisestä. Edellisen kerran hoitovuorokaudet vähenivät yhtä voimakkaasti 1990-luvun alun laman aikaan.

**Hoitovuorokausien määrät
30 toimintavuoden aikana.**

Turvakotien 30 toimintavuoden kunniaksi järjestettiin valtakunnallinen kutsuseminaari ja paikallisia turvakotiseminaareja. Esikön vuoden ensimmäinen numero oli turvakotinnumero.

Turvakotiseminaarit tiedotustilaisuuksineen järjestettiin loka-marraskuussa Oulussa, Porissa, Lahdessa, Tampereella, Jyväskylässä ja Raahessa. Seminaareissa puhuttiin turvakotien käytännön työstä ja paikallisesta yhteistyöstä. Turvakodista avun saaneet kokemusasiantuntijat kertoivat joka seminaarissa oman tarinansa. Paikallisseminaareihin osallistui noin 350 ammattilaista, vapaaehtoista ja opiskelijaa kunnista ja järjestöistä. Palaute oli hyvin myönteistä. Osallistujia pyydettiin palautteessa kertomaan, miten omalla paikkakunnalla tehtävää väkivaltatyötä tulisi lisätä. Tärkeimpinä pidettiin yhteistyötä, ennalta ehkäisevää työtä, tiedottamista ja uusien työmuotojen kehittämistä.

Vuoden aikana tehtiin vaikuttamistyötä, jotta turvakotipalveluista tulisi lainsäädännöllisesti sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluita ja jotta ne saisivat julkisen perusrahoituksen. Liitto osallistui sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön turvakotiselvityksen tekemiseen.

30 vuotta turvakotityötä

Ensi- ja turvakotien liitto aloitti turvakotitoiminnan vuonna 1979. Liiton jäsenyhdistysten ylläpitämistä turvakoteista on saanut perheväkivaltaan apua ja suojaa yli 70 000 naista ja lasta. Vuosikymmenien aikana avun hakemisesta on tullut helpompaa.

Nykyisin turvakoteihin tullaan harvoin suoraan väkivallan keskeltä. Yhä useammin vaaran merkit tunnustetaan etukäteen ja turvakotiin ollaan yhteydessä jo hyvissä ajoin. Erityisesti nuoret äidit tiedostavat avuntarpeen paremmin ja osaavat hakea apua ajoissa.

1970-luvulla perheväkivalta oli näkymätön ongelma. Tilanteen kipeys tuli esiin, kun Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ensikoteihin pyrki odottavia naisia ja äitejä pikkulasten kanssa turvaan väkivaltaiselta puolisolta. Vuoden 1977 syksyllä liiton edustajat – johtokuntien puheenjohtajat ja kotien johtajat – vierailivat Kööpenhaminassa äiti- ja lapsikodissa, joka osoittautui perinteisen ensikotityypin laitoksen lisäksi turvakodiksi.

Samana vuonna Unioni Naisasia-liitto Suomessa ry pyysi suurten päivälehtien yleisönosastoissa, että kotonaan fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneet naiset kirjoittaisivat kokemuksistaan Unionille. Tarkoitus oli saada aineistoa marraskuussa pidettävään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevään seminaariin. Vastauksia tuli odottamattoman runsaasti.

Perheväkivallan vastainen työ lähti liikkeelle kahdesta suunnasta: lastensuojelun ja naisliikkeen näkökulmista. Ensi Kotien liiton apu naisille ja lapsille oli ennen kaikkea käytännöllistä.

Turvakotitoiminta aloitettiin ensikodin yhteydessä jo vuonna 1978 Turussa. Seuraavana vuonna toimintansa aloitti Pääkaupungin Turvakoti Helsingissä Raha-automaattiyhdistyksen projektiavustuksella. Tänä päivänä liiton jäsenyhdistykset ylläpitävät 13 turvakotia.

24h

Perheväkivalta ei katso kelloa.

Kuka tahansa voi joskus tarvita turvallisen paikan ja luotettavia ihmisiä tukemaan selviytymistä.

Siksi turvakotien ovet ovat auki ympärivuorokauden perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeville.

Väkivaltatyön avotyöhön osallistui toimintavuonna 798 aikuista 52 eri kunnasta. Asiakkaat puhuivat äidinkielenään 15 eri kieltä. Suurin ryhmä olivat 30–34-vuotiaat avo- tai avioliitossa olevat kokoaikatyössä käyvät naiset. Turvakotiasiakkaisiin verrattuna asiakkaat olivat korkeammin koulutettuja. Asiakkaat olivat ottaneet palvelusta selvää itse tai kuulleet siitä turvakodista tai sosiaaliviranomaisilta. Avotyössä tavattiin asiakkaita kahden kesken, lisäksi vuoden aikana kokoontui 18 aikuisten ryhmää.

Kolmella jäsenyhdistyksellä; Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys, Lahden ensi- ja turvakotiyhdistys ja VIOLA – väkivallasta vapaaksi; on käynnissä väkivallan varhaisen tunnistamisen kehittämishankkeet. Yhdistysten aloitteesta liitto tuki hankkeiden välistä yhteistyötä järjestämällä niille yhteisen työseminaarin. Jokaisessa hankkeessa on lisäksi mukana liiton työntekijä ohjausryhmätyöskentelyssä. Liiton yhteistyö hankkeiden kanssa jatkuu edelleen.

Naisverkostoon kuuluu 35 väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa työskentelevää työntekijää, jolle järjestettiin vuoden aikana kaksi työkokousta. Osallistujia oli yhteensä 45. Työkokouksien teemoja olivat sosiokulttuurinen innostaminen, väkivallan tabut, naisten oikeudet sekä työn haasteet ja työssä jaksaminen.

Vertaisuutta naisten Miina-hankkeessa

Miina – väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen -hankkeen (2008–2012) tavoite on kehittää väkivaltaa kokenutta naista osallistavia työmuotoja ja menetelmiä väkivaltatyön avotyöhön. Tarkoitus on lisäksi avata liiton ja jäsenyhdistysten väkivaltatyötä kansalaistoiminnan suuntaan.

Miina-projektissa ovat mukana Oulun ensi- ja turvakoti ry, Pienperheyhdistys ry ja VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry. Liitossa projektia koordinoi osa-aikainen tutkija-kehittäjä ja projektin käytännön työstä yhdistyksissä vastaavat osa-aikaiset projektityöntekijät. He aloittivat työnsä toimintavuoden alussa.

Vuosi 2009 oli hankkeen ensimmäinen käytännön toiminnan vuosi. Yhdistykset suuntasivat projektin työtä ja työmuotojen kehittämistä omien alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaan. Yhdistykset nimesivät paikalliset Miina-kehittämistiiminsä, jotka suunnittelevat ja kehittävät toimintaa. Tiimien jäsenet ovat sosiaali-, terveys- ja opetusalan ja poliittisten naisjärjestöjen edustajia sekä kokemusasian-tuntijoita.

Oulussa työn tavoite on väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen heidän omissa elämänverkostoissaan. Työtä tehdään uskonnollisen yhteisön ja sen väkivaltatyön erityiskysymysten kanssa. Toimintavuonna aloitettiin vertaistuen ja koulutuksen kehittäminen.

Pienperheyhdistyksen keskeinen Miina-toimintamuoto oli matalan kynnyksen kohtaamispaikka, torstain ”Aamuavoimet”. Se on aamupäivän kahvila, joka tarjoaa naisille keskustelutukea tilanteensa selvittämiseen, palveluohjausta sekä vertaistukea. Aamuavoimet osoittautui naisille tärkeäksi keskinäisen tuen foorumiksi.

Yhdessä jaettavia aiheina olivat muun muassa edessä oleva oikeusprosessi, josta selviytymiseen haettiin toisten tietoa ja kokemusta; oma ja lasten jaksaminen; kokemukset eri viranomaisista; lasten ja isän tapaamiset tai raha- ja asuntoasioiden hoitaminen. Aamuavointen toimintaan osallistuneet naiset olivat joko lastensuojelun ja sen perhetyön asiakkaita tai naisia, jotka eivät kokeneet suljettua vertaisryhmää heille sopivaksi tuen muodoksi. Osa naisista oli aiemmin osallistunut Miina-ryhmään. Jotkut naisista löysivät Aamuavoimiin sosiaalityöntekijän kautta.

VIOLAssa toteutettiin ja kehitettiin vertaistukitoimintaa kolmella tasolla. Yksi tasoista oli vertaisryhmätoiminta, toinen kansalaisjärjestöjen aktivoiminen oman väkivaltatyön kehittämiseen ja kolmas vaikuttamistoiminta poliittisten naisjärjestöjen kautta.

Aikuisen on tehtävä kaikkensa auttaakseen

– Vanhempien pitäisi perheväkivaltilanteessa mennä itseensä ja miettiä, onko niissäkin vikaa. Vika ei voi aina olla nuorena, sanovat mikkeliiläiset Katkaise ketju -ryhmään osallistuvat nuoret.

Jokaisella heistä on kokemusta perheväkivallasta. Heidän käsityksensä mukaan yleisin selitys nuoriin kohdistuvalle väkivallalle ja huutamiselle on, että nuori ”on niin vaikea”.

– Jos tilanne on oikein paha, aikuisten pitäisi mennä puhumaan vaikka sossulle tai etsiä muuta apua ja miettiä, mikä on syynä siihen, että ne purkaa aggressiotaan lapseen tai nuoreen, sanoo Inkaw.

Huutoa ja lyömistä tulee nuorten mielestä periaatteessa aivan mitättömistä asioista, pienestä myöhästymisestä kotiintuloajassa tai siitä, ettei jaksaa just sinä päivänä tyhjästä tiskikonetta.

Opettajilta, koulukuraattoreilta ja muilta perheen ulkopuolisilta aikuisilta nuoret toivovat voimakkaampaa reagoitua ja enemmän apua ja tukea. Jos nuori uskaltautuu kertomaan tilanteesta kotona, ulkopuolisten olisi hyvä ymmärtää tilanteen vakavuus.

– Yleensä apua saa vasta, kun joku on jo joutunut sairaalaan, sanoo Yuke ja jatkaa, että sitten tilanteeseen jo yleensä puuttuu lääkäri.

Jos aikuinen on työssä, jossa hänen pitäisi auttaa nuoria, aikuisen olisi myös osoitettava, että pystyy tekemään sen.

– Ei saa ajatella, että nyt minä tässä vähän kuuntelen ja annan pari neuvoa ja saan siitä palkkani. Kyllä ne asiat sitten hoituu. Sen, joka antaa sitä apua, sen pitäisi laittaa myös itsensä likoon! vaativat nuoret.

” Äiti kato taakses, se lähestyy sua
tuntuu kauheelta vaan alistua
isä lopettaisit jo, äiti ei hengitä
revin paidasta, miks vitus et ymmärrä”

(Nuoret esiintyvät valitsemillaan nimimerkeillä.)

OTE ESIKON JUTUSTA NUMEROSSA 2/2009.

TEKSTI: ESSI LEHTINEN

LAINAUS NUORTEN RAP-SANOITUKSESTA

KUVA: JERE LAUHA

Naisten vertaisryhmätöinnässä keskeistä oli tuoda esiin ja vahvistaa omaa osaamista ja vaikuttamistyö. Ryhmäprosesseissa on tehty taidekäsityksiä, tavattu poliittisia päättäjiä ja eri alojen ammattilaisia, joita on koulutettu väkivallan vaikutuksista. Ryhmiin osallistuneet naiset ovat käyneet kouluttamassa eri tilaisuuksissa ja kirjoittaneet kokemuksistaan

VIOLA tekee yhteistyössä Omaishoitajayhdistyksen kanssa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan ja kaltoinkohtelun tunnistamisen opasta, joka on osa omaishoitajille suunnattua tiedotusmateriaalia.

Projekti on tuonut esiin naisen oman osaamisen, osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuden merkityksen keinoina selvittää väkivallasta – silloinkin, kun hän

vielä elää väkivaltaisessa parisuhteessa. Kokemusasiantuntijat tarjoavat vertaistukea, mutta ovat myös keskeinen resurssi koulutusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Projekti on osaltaan saanut huomion kiinnittymään kokemusasiantuntijoihin tietoisuuden lisääjinä naiseen kohdistuvasta väkivallasta ja avainasiantuntijoina palvelujen kehittämisessä.

Miina-projekti tekee tutkimusyhteistyötä Lapin yliopiston sosiaalityön laitoksen kanssa. Toimintavuonna alkoi pro gradu -tutkimus läheisverkoston merkityksestä väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisprosessissa ja kokemusasiantuntijuutta koskevan tutkimuksen suunnittelu.

Lapsityön tavoite on tukea väkivaltaa ja kaltoinkohtelua kokeneiden lasten ja nuorten selviytymistä sekä tunnistaa heidän erityiset tarpeensa. Lisäksi pyritään luomaan näille lapsille ja nuorille mahdollisuuksia osallistua heitä koskevien asioiden hoitamiseen ja vahvistaa heidän asemaansa asianosaisina lastensuojelussa. Palvelujärjestelmässä tavoitteena oli edistää lasten suojelun, tuen ja osallisuuden oikeuksien toteutumista perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä ja sen seurausten hoidossa.

Niin työkokouksissa kuin lapsityön verkoston toiminnassa keskityttiin lasten kanssa tehtävän työn laadun varmistamiseen ja dokumentointiin. Vuoden aikana järjestetyissä kahdessa työkokouksessa tarkennettiin uuden asiakastietojärjestelmän käytön ohjeistusta sekä hiottiin siihen liittyviä toimintatapoja. Lisäksi paneuduttiin lasten ja nuorten osallisuutta tukevien työmenetelmien käyttöön.

Katkaise ketju on perheväkivaltaa kokeneiden nuorten osallisuutta tukeva hanke, joka on raivannut tilaa nuorten omille kokemuksille ja ideoille. Siinä olivat mukana Kymenlaakson ensi- ja turvakoti ry, Oulun ensi- ja turvakoti ry sekä VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry, joissa jokaisessa kokoontui nuorten ryhmä.

Ryhmissä tuotettiin materiaalia siitä, minkälaisia ajatuksia ja tunteita väkivallan kokeminen herättää. Tuloksena oli kaksi kuvaa ja musiikkia sisältävää videota sekä yksi teksti ja kuvien kollaasi. Teosten muodostama kokonaisuus hiottiin Sopukassa järjestetyssä työverstaassa, johon osallistuivat ryhmissä olleet nuoret, ryhmien vetäjät ja hankkeen vastuuhenkilöt.

Verstaan ohjelmaan sisältyi myös oikeusministeri **Tuija Braxin** tapaaminen oikeusministeriössä. Hanke toteutettiin Osuuskuunta Tradeka-yhtymän lahjoitusvaroin.

Väkivallan tekijöiden kanssa tehtävä työ

Jussi-työ on väkivallan tekijöiden kanssa tehtävää työtä, jonka tavoite on katkaista ja ehkäistä perheväkivaltaa. Sekä väkivaltaa parisuhteessaan käyttäville että väkivaltaa kokeville tarjotaan apua ja mahdollisuutta käsitellä väkivaltaongelmaa yhdessä kokeneen työntekijän kanssa. Tekijä pyritään motivoimaan itsetutkiskeluun ja elämäntavan muuttamiseen. Häntä myös kannustetaan ottamaan vastuu omasta väkivallastaan.

Jussi-työtä tehtiin osana turvakoti- ja avotyötä kahdeksalla paikkakunnalla. Jussi-työntekijöitä oli 13. Jussi-työ tavoitti 630 asiakasta, joista lapsia oli 15. Asiakkaat kävivät keskustelemassa keskimäärin viidestä kymmeneen kertaa. Valtaosa tekijöistä tuli asiakkaaksi ottamalla itse yhteyttä. Asiakkaat olivat pääsääntöisesti 25–35-vuotiaita.

Jussi-työssä toteutettiin vuoden 2009 aikana laaja arviointitutkimus, jonka tulokset julkaistaan vuoden 2010 alussa. Jussi-työntekijät olivat mukana monissa yhteistyöverkostoissa ja vaikuttivat sekä paikallisesti että valtakunnallisesti väkivallailmiön vähentymiseen.

Jäsenyhdistyksissä työskenneltiin väkivallan tekijöiden kanssa myös muilla tavoin. Esimerkiksi *Lyömätön Linja Espoossa* ja väkivaltaa käyttäville maahanmuuttajamiehille tarkoitettu *Miehen Linja* auttoivat yhteensä 150 asiakasta vuoden aikana. Molemmat ovat osa Naisten Apu Espoossa -yhdistyksen toimintaa.

Nettiturvakodin uudistus alkoi

Ensi- ja turvakotien liiton verkkopalvelu Nettiturvakoti www.turvakoti.net on toiminut kahdeksan vuotta RAY:n avustuksen ja yksittäisten lahjoitusten turvin. Neuvonnan vastaajina toimi 13 turvakotityön ammattilaista, jotka työskentelevät viidesä eri jäsenyhdistyksessä. Neuvojille pidettiin kaksi koulutuksellista työkokousta.

Nettiturvakoti on www.apua.info -portaaliin linkitetty palvelu. Nettiturvakotia koordinoi Vantaan ensi- ja turvakotiyhdistyksen työntekijä.

Nettiturvakodissa arvioidaan vuonna 2009 olleen keskimäärin 2250 eri kävijää kuukaudessa, mikä on hieman enemmän kuin edellisvuonna. Koko vuoden aikana Nettiturvakodissa voidaan arvioida vierailun 33 500 kertaa. Vierailujen määrä väheni 11 prosenttia edellisvuodesta. Nettiturvakodissa viivytettiin keskimäärin 6,32 minuuttia ja luettiin 8,4 sivua.

Luetuimpia osa-alueita olivat Keskustelu, Testit, Mistä apua, Kokijat ja Lapset. Nettiturvakodin englanninkielisessä versiossa vierailtiin keskimäärin 30 kertaa kuukaudessa. Testien määrästä päätellen venäjänkielistä sivustoja käytetään jonkin verran englanninkielistä enemmän. Keskustelussa käytettiin 25 puheenvuoroa vuonna 2009. Neuvojille jätettiin vuoden aikana 56 kysymystä ja 5 jatkokysymystä vastattavaksi. Kaikista kysyjistä miehiä oli vajaa kolmasosa (29 %, 8 miestä)

Nettiturvakodin erilaisia väkivaltatestejä tehtiin vuonna 2009 yhteensä 7306 kertaa. Riitelytapamittari on Nettiturvakodin suosituin testi ja se tehtiin vuoden 2009 aikana 2522 kertaa suomenkielisenä, 47 kertaa venäjänkielisenä ja 21 kertaa englanninkielisenä. Riitelytapamittari arvioi testaajan omaa käyttäytymistä. Testiä voi soveltaa esimerkiksi testaajan ja kumppanin, testaajan ja hänen lapsensa tai testaajan ja hänen vanhempiansa välisissä riidoissa. Testitulokset muihin väkivaltatesteihin verrattuna ovat ”vähemmän väkivaltaisia” ja voidaan ajatella, että Riitelytapamittari on nimensä mukaisesti koko kansan testi eikä vain väkivaltaongelmia kartoittavien vierailijoiden käyttämä.

Nettiturvakodin uudistaminen aloitettiin Osuuskunta Tradeka-yhtymä avustuksen turvin. Hankkeessa kehitetään Nettiturvakodin verkkoauttamista niin, että perheväkivaltaa kokenut nuori tai aikuinen voi keskustella omasta tilanteestaan asiantuntijan kanssa online -tilassa.

Lähisuhde- ja perheväkivaltaa työssään kohtaavien valtakunnallinen verkostofoorumi on vuosittainen alan koulutus- ja verkostoitumistapahtuma, jonka paikkakunta ja järjestelyvastuu kiertävät. Ensi- ja turvakotien liitto järjesti foorumin yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa Espoon Korpilammella 1.–2.9.2009. Osallistujia oli 165, joista noin 40 prosenttia Ensi- ja turvakotien liitosta ja sen jäsenyhdistyksistä, 27 prosenttia muista järjestöistä ja 20 prosenttia kunnista. Lisäksi osallistujat edustivat poliisia, seurakuntaa, tutkimusta, koulutusta ja hallintoa. Foorumin luennot ja työpajat saivat erittäin hyvän palautteen.

Tapaamispaikka antaa mahdollisuuden lapsen ja hänestä erossa asuvan vanhemman tapaamiseen turvallisessa ja valvotussa ympäristössä. Tapaamisen tavoitteena on tukea lapsen ja tapaajavanhemman suhdetta. Toiminta toteuttaa lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa.

Tapaamisia järjestettiin 21 yhdistyksessä. Yhdistyksille järjestettyjen työkokousten teemoina olivat ero lapsiperheessä, uusperheet, kehon viestien tunnistaminen ja kehon reagointi traumatilanteissa.

Tapaamisia oli yhteensä yli 4200, eli tapaamisia on vuosi vuodelta enemmän. Näistä valvottuja tapaamisia oli noin 2550 ja tuettuja tapaamisia noin 1650. Kuten edellisvuonnakin, tapaajista oli miehiä noin 60 prosenttia ja naisia noin 40 prosenttia. Tavattavia lapsia oli noin 920. Tavattavissa lapsissa oli lähes yhtä paljon tyttöjä ja poikia. Valvottujen tapaamisten suurimpia syitä olivat tapaajavanhemman päihdeongelmat ja vanhempien riittävyys. Kolmanneksi suurin syy oli tapaajavanhemman mielenterveysongelmat.

Tapaamisten lisäksi järjestettiin n. 1150 valvottua vaihtoa. Valvotussa vaihdossa työntekijä huolehtii lapsen siirtymisestä vanhemmalta toiselle.

5.3. Perhetyö

Families First -kriisiperhetyö päättyi rahoituksen puutteeseen

Lastensuojelun asiakasperheille tarkoitettu Families First -kriisiperhetyö on kehitetty tilanteisiin, joissa lasten olo kotona on vaarantunut ja huostaanottoa harkitaan. Työskentely tapahtuu perheen kotona ja sisältää neljä viikkoa kestävästi erittäin intensiivisen ohjelman. Tavoitteena on saada perheen kriisi hallintaan.

Toimintaa oli Lapin ensi- ja turvakodissa sekä Pääkaupungin Turvakodissa. Asiakasperheitä oli kaikkiaan 44, niissä oli aikuisia 49 ja lapsia 94. Huoltajana oli äiti 27, isä 1 ja molemmat 16 perheessä. Perheissä käytiin reilut 600 kertaa ja verkostokokouksia pidettiin 125. Molempien yhdistysten kriisiperhetyössä työskenteli viisi työntekijää.

Kriisiperhetyön tuloksia selvitettiin asiakaskyselyn avulla. Tärkeimmät syyt asiakkuudelle olivat lasten käytöshäiriöt, arjen kaaos ja aikuisten mielenterveysongelmat. Työ tuotti kuitenkin tulosta: jo neljässä viikossa lastensuojelun huoli väheni olennaisesti ja perheissä tapahtui keskimäärin kolme suurta muutosta parempaa kohti.

Families First -kriisiperhetyö päättyi toimintavuoden lopussa rahoituksen puutteeseen, kun RAY:n rahoitus päättyi, eivätkä kunnat jatkaaneet ostopalvelusopimuksia.

Alvari-perhetyö

Perhetyö on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, joka auttaa perheitä ennen, kuin tilanne kotona ajautuu lopulliseen umpikujaan. Auttamismuoto on tavoittanut hyvin haavoittuvissa oloissa elävät lapsiperheet.

Suurimpia riskitekijöitä perheissä ovat äidin masentuneisuus, voimattomuus ja muut mielenterveysongelmat, raha-asiat, kasvatusvaikeudet, päihteet, sairaudet sekä eroon ja väkivaltaan liittyvät ongelmat. Perheiden auttamisessa onnistutaan hyvin, sillä esimerkiksi lapsen laiminlyönneistä kolmasosa joko loppuu tai vähenee ratkaisevasti avun saannin aikana.

Liiton koordinoimalla toiminnalla on valtakunnalliset laatukriteerit ja sitä tehdään 15:ssä liiton jäsenyhdistyksessä. Työntekijöitä on 70. Asiakasperheitä oli vuonna 2009 415. Niissä oli aikuisia 602 ja lapsia 872. Perheisiin tehtiin vajaan 15 000 käyntiä ja verkostokokouksia pidettiin noin 1500.

Yksi auttava ja myös kansalaisuuden taitoja lisäävä tekijä ovat yhdistysten järjestämät vertaisryhmät; lasten ryhmät, eroryhmät, naisten ryhmät ja Peppi-tyttöryhmä. Ryhmät tarjoavat vertaistukea perheille, joiden ei ole helppo mennä tavallisiin perhekahviloihin tai äiti-lapsikerhoihin.

Raha-automaattiyhdistys on päättänyt lopettaa Alvari-perhetyön avustamisen koko Suomessa vuoden 2010 jälkeen. Kuntien taloudellinen tilanne heikkeni olennaisesti, joten liitto teki Raha-automaattiyhdistykselle esityksen perhetyön tukemisesta myös vuoden 2010 jälkeen.

5.4. Miesten keskus koulutti ja verkostoitui

Miesten keskuksen vuoden tavoitteita olivat sisäisen integraation kehittäminen jäsenyhdistysten naisille, lapsille ja miehille suunnattujen työmuotojen kesken; yhteistyön lisääminen miestyötä tekevien järjestöjen kesken ja uusien käytäntöjen kokeilu, kehittäminen ja levittäminen.

Miesten keskus luopui vuoden aikana suurelta osin asiakastyöstä ja keskittyi kehittämiseen ja yhteistyöverkostojen rakentamiseen. Asiakkaat, joiden kanssa työskenneltiin, tulivat pääsääntöisesti Helsingin ensikodista, jossa on keskitytty tukemaan isyyttä asiakasperheissä ja luomaan uusia hoitokäytäntöjä. Työskentelyn tavoite oli tutkia ja tukea yksiköiden omaa isätyötä.

Lisäksi asiakastyötä tehtiin yhdessä Helsingin Eteläisen A-klinikan ja Suomen Mielenterveysseuran Koulutuskeskuksen kanssa. Heidän kanssaan kehitettiin pariterapiaa väkivaltaa käyttäville pariskunnille. Jyväskylän yliopisto tutkii kehitettävää työtapaa hankkeessa.

Liitto koordinoi jäsenyhdistysten miestyötä. Miehen auttaminen on tärkeä osa koko perheen auttamista. Miestyötä tehdäänkin jäsenyhdistyksissä yhä enemmän: monilla paikkakunnilla niin väkivalta-, isyys-, perhe- kuin kriisityötä. Miestyö tavoitti toimintavuonna 950 uutta miesasiakasta.

Lapin ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa Miesten keskus järjesti yhdistyksen ja sen sidosryhmien työntekijöille viiden päivän mittaisen prosessikoulutuksen miesten kohtaamisesta sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä. Muualla Suomessa Miehen kohtaaminen asiakastyössä -koulutuksiin osallistui 500 henkilöä.

Miessakit ry:n kanssa Miesten keskus järjesti toisen Miestyön foorumin. Hankasalmelle kokoontui 80 sosiaali- ja terveydenhuollon eri ammattiryhmien ja työmuotojen edustajaa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto yhteistyökumppanina tehtiin tutkimus miesten osallistumisesta lastensa elämään ja heidän käsityksistään isyydestään. Tutkimuksen pohjalta järjestettiin Isä-seminaari.

Miesten keskus oli mukana monissa tutkimushankkeissa. Niissä tutkittiin pariterapiaa parisuhdeväkivallan ehkäisykeinona, Miesten keskuksen asiakkaina olleita väkivaltaa kokeneita miehiä ja isyyttä lastensuojelussa.

Miesten keskus toimii valtakunnallisena miestyön osaamisen keskuksena. Se on Ensi- ja turvakotien liiton, A-klinikkasäätiön, Suomen Mielenterveysseuran ja Y-säätiön yhteishanke, jota liitto hallinnoi.

6. Muut hankkeet

6.1. Valtakunnallinen Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä päihdeongelmaisille odottaville äideille ja vauvaperheille

Ensi- ja turvakotien liiton Pidä kiinni -projekti (1998–2010) on kehittänyt hoitojärjestelmän päihdeongelmaisille raskaana oleville naisille ja vauvaperheille. Hoitojärjestelmään kuuluvat päihdeongelmien hoitoon erikoistuneet ensikodit ja niiden avopalveluyksiköt Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Kokkolassa, Kuopiossa, Rovaniemellä ja Turussa. Hoitojärjestelmässä on kehitetty kuntoutusmalli, jossa yhdistetään varhaisen vuorovaikutussuhteen ja vauvaperheen arjen tukeminen ja vauvalähtöinen päihdekuntoutus.

Seitsemässä päihdeongelmien hoitoon erikoistuneessa ensikodissa oli vuonna 2009 kuntoutuksessa yhteensä 87 perhettä (86 äitiä, 81 vauvaa, 8 sisaruslasta ja 21 isää). Seitsemässä avopalveluyksikössä oli 149 perhettä, 43 perheessä myös isä oli mukana kuntoutuksessa.

Päihteitä käyttäville äideille järjestettiin myös kaksi internetissä toimivaa keskusteluryhmää. Ryhmiin osallistui yhteensä 23 äitiä, joilla oli alle kouluikäisiä lapsia. Keskustelu ryhmissä oli vilkasta, yhdessä ryhmistä viestejä luettiin yli 3529 kertaa. Keskustelun vetäjinä toimi kaksi avopalveluyksikön työntekijää. Ryhmät järjestettiin yhteistyössä A-klinikkasäätiön kanssa.

Valtio jo osin rahoittamaan

Pidä kiinni -hoitojärjestelmä on ollut paljon esillä julkisuudessa. Hoitomallia esiteltiin Päihdepäivillä, Pohjanmaa-hankkeen koulutuspäivillä, Therapeian koulutuksessa, Päihdehuollon valtakunnallisen yhteistyöryhmän seminaarissa, Helsingin yliopiston avoimen korkeakoulun päihdelääketieteen erikoistumisopinnoissa ja Malmössä Nordens Välfärdscenterin järjestämässä pohjoismaisessa Raskaus ja päihdeet -seminaarissa.

Patentti- ja rekisterihallitus suojasi ”Pidä kiinni” -nimen ottamalla sen tavaramerkin rekisteriinsä. Pidä kiinni® -palvelut luokitellaan ”päihteitä käyttävien odottavien äitien ja vauvaperheiden kuntoutuspalveluiksi ensikodissa ja avopalveluyksikössä” ja ”kuntoutuspalveluihin liittyvän koulutuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi”.

RAY-rahoitus Pidä kiinni -projektille päättyy vuoden 2010 lopussa ja RAY-rahoituksen määrää on jo vuonna 2010 leikattu. Liitto on käynyt aktiivisesti neuvottelevia hoitojärjestelmän pysyvän rahoituksen järjestämiseksi valtiolta. Vaikka kunnat maksavat osin asukkaidensa hoidon Pidä kiinni -yksiköissä, ei rahoitus riitä. Vuoden 2009 lopussa saatiin päätös, että valtio maksaa vuonna 2010 osan Pidä kiinni -hoitojärjestelmän kustannuksista. Vuoden 2011 alusta Pidä kiinni -hoitojärjestelmän rahoitus on tarkoitus saada valtion budjetista kuntien maksusitoumusten lisäksi.

6.2. Päihteet lapsen silmin

Päihteet lapsen silmin -hankkeen (2009–2010) tavoite on kiinnittää vanhempien ja muiden aikuisten huomio päihteiden käytön merkitykseen lapsen näkökulmasta. Toiminta keskittyy neuvoloissa tehtävien vanhempien päihdeintervention vakiinnuttamiseen ja terveydenhoitajien tukemiseen päihteiden puheeksi ottamisessa.

Hankkeessa tuotettiin äitiysneuvoloista vanhemmille jaettavaksi *Ajattelen sinua. Päihteiden haitat odotusaikana* -esite, joka toimitetaan kaikkiin Suomen neuvoloihin vuoden 2010 alussa.

Pilottineuvoloille syksyksi suunniteltu koulutus jouduttiin perumaan valtakunnallisen sikainfluenssarokotuskampanjan vuoksi. Kunta, jonka kanssa koulutuksesta oli sovittu, joutui osittain vetäytymään hankkeesta resurssipulan takia. Tilalle neuvoteltiin uusia neuvoloita viidestä eri kunnasta (Hämeenlinna, Hattula, Janakkala, Forssa ja Loimaa).

Hankkeen yhteistyökumppanit ovat Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvoinnin koulutus- ja tutkimuskeskus ja Suomen terveydenhoitajaliitto ry. Hanke käynnistyi Terveyden edistämisen keskuksen rahoittamana. Jatkossa hankkeen rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

Joelin äiti oppi vastuuseen

Subutex-korvaus hoidossa ollut **Sanna** pääsi ensikotiin, kun oli kolmannella kuukaudella raskaana. Elämää olivat siihen asti hallinneet huumeiden käyttö ja korvaushoito. Pari ensimmäistä viikkoa Sanna nukkui pois univelkojaan ja totutteli päivärytmiin.

Päihde-ensikoti on ehdottoman päihteetön paikka. Ajatukset alkoivat kirkastua ja Sanna keskittää ajatuksiaan uuteen vauvaan.

– Kyllähän ajatus kulkee ihan eri tavalla, kun on pitkästä aikaa selvin päin. Mutta pari kuukautta siihen meni.

Reilua vuotta myöhemmin, kun hänen sylissään istuu päiväunilta tullut pulleaposkinen **Joel**-vauva, Sanna sanoo, että tärkeintä oli, että hänen piti kohdata vastuu vauvasta jo paljon ennen kuin vauva syntyi. Tulevan vauvan ja äidin suhdetta työstettiin muun muassa mielikuvatyöskentelyllä.

Sannan nyt jo kouluikäinen esikoispoika otettiin aikanaan huostaan äidin päihteidenkäytön takia. Kuntoutunut Sanna toivoo nyt, että voisi ajan myötä saada elää yhdessä molempia poikiensa kanssa.

(Sannan ja Joelin nimet on muutettu.)

6.3. Äiti–lapsityön kehittäminen vankilassa

Projektin tavoitteena on kehittää selkeitä käytäntöjä ja työtapoja lapsen huomioonottamiseksi vankilassa olemisen aikana. Tavoitteeksi tarkentui kriteerien luominen lapsen edun arvioinnille, kun lapsi otetaan vankilaan, vankilassa oloaikana ja kun lapsi lähtee pois vankilasta.

Toimintavuoden tavoitteita oli jatkaa henkilökunnan koulutusta, jäsentää lapsen hoitopolkua ja kehittää yhteistyön malleja eri toimijoiden kanssa.

Hämeenlinnan ja Vanajan vankiloiden henkilökunnalle järjestettiin kuusi koulutustilaisuutta vanhemmuudesta ja isyydestä sekä kaksi työpajaa romanikysymyksistä. Koulutuksellinen työnohjaus jatkui ja arviointiyhteenvedon mukaan se syvensi opittua ja antoi lisäväitä äiti-lapsityöhön.

Vanajan äiti-lapsipareille järjestettiin leiri, jossa tuettiin äidin ja lapsen yhdessäoloa sekä siirrettiin perhekuntoutuskurssien antia vankilan henkilökunnalle. Yhteistyömallien kehittäminen muun muassa neuvolan, avoimen päiväkodin, lastensuojelun ja Helsingin ensikodin doulatoiminnan kanssa jatkui.

Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö lasten aseman selkeyttämiseksi vankilassa onnistui erittäin hyvin. Liitto oli aktiivisesti mukana, kun muutoksia lastensuojelulakiin valmisteltiin ja vankilaan päätettiin perustaa perheosasto. Liittoa kuultiin myös, kun Terveysten ja hyvinvoinnin laitos valmisteli lain soveltamisohjeita kunnille.

7. Yhteistyöhankkeet

7.1 Kotimaiset yhteistyöhankkeet

FASD-lasten ja -nuorten tuen ja palveluiden kehittämisprojektin (2008–2011) tavoitteena on parantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä opetustoimen edellytyksiä vastata FASD-lasten ja -nuorten sekä heidän perheidensä tuen ja palveluiden tarpeeseen. Projekti on Kehitysvammaliiton, Perhehoitoliiton ja Ensi- ja turvakotien liiton yhteishanke, jota Kehitysvammaliitto koordinoi.

Lastensuojelun edunvalvojahankkeen (2005–2009) tavoitteena oli lapsen aseman ja osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa kehittämällä uuden lastensuojelulain mukaista edunvalvojatoimintaa. Hankkeessa selkiytettiin sitä, missä tilanteissa edunvalvojaa tulee käyttää ja luotiin edunvalvonnan käytäntöjä.

Vaikka hankkeessa saavutettiin suurelta osin sille asetetut tavoitteet, kävi ilmi, että lastensuojelun edunvalvontaa koskeva lainsäädäntö sekä muu ohjaus kaipaavat täsmentämistä. Mikään julkinen taho ei ollut valmis ottamaan vastuuta toiminnasta. Liiton toimitusjohtaja oli aktiivisesti mukana vaikuttamistyössä ja lapsityön kehittämispäällikkö osallistui hankkeen ohjausryhmään ja toimi kouluttajana hankkeen ja Palmenian tuottamissa lastensuojelun edunvalvonta -koulutuksissa.

Hanketta koordinoi Pelastakaa lapset ry. Ensi- ja turvakotien liiton lisäksi siinä olivat mukana Folkhälsan Raseborg, Helsingin Diakonissalaitos, SOS-Lapsikylä ry sekä Nuorten Ystävät ry.

Senja-projektin (2009–2011) ensimmäinen vuosi keskittyi verkoston rakentamiseen ja koulutuspäivien suunnitteluun. Senja tulee kouluttamaan poliiseja, syyttäjiä ja tuomareita, jotka työssään kohtaavat lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten uhreja. Koulutukset käsittelevät uhrien kohtaamista asiantuntevalla ja arvostavalla tavalla, erityisesti kehitysvammaisten, maahanmuuttajataustaisten tai nuorten uhrien kohtaamista. Koulutukset alkavat vuonna 2010.

Hankkeessa kouluttavat Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Monika-Naiset liitto ry ja Tyttöjen talo. Tukea projektille antaa myös Naisten Linja ry. Koulutukset järjestetään yhteistyössä oikeusministeriön, Valtakunnansyyttäjänviraston, sisäasiainministeriön ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa.

Senjaa koordinoi Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry ja rahoittaa RAY.

Rikosuhripäivystys (RIKU) on ammatillisesti ohjattua vapaaehtoistyötä. Se on vuonna 1995 käynnistynyt yhteishanke, jonka toiminnasta vastaavat Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti, Suomen Setlementtiliitto, Kirkkohallitus ja Naisasialiitto Unioni. Toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Suomen Setlementtiliitto. Toiminta on pääosin RAY:n rahoittamaa.

RIKU:lla oli vuonna 2009 keskustoimisto ja 8 aluetoimistoa ja 26 palvelupistettä. Palkattuja työntekijöitä oli 20 ja koulutettuja vapaaehtoisia 305. Rikoksen uhreille tarjottavia palveluita ovat auttava puhelin, juristin puhelinneuvonta, tukihenkilötoiminta, todistajan tukipalvelu sekä internetissä toimiva Rikunet-palvelu, joka tarjoaa mahdollisuuden esittää nimettömänä rikoskokemukseen liittyviä kysymyksiä. ULRIK-projekti auttaa ulkomaalaistaustaisia rikoksen uhreja. Heitä auttaa myös puhelinpalvelu. Liiton kehittämispäällikkö toimi työvaliokunnan johtokunnan jäsenenä.

EAPN-Fin, Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto on avoin yhteistyöfoorumi kaikille köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja se on European Anti-Poverty Networkin jäsen. Liitto on ollut verkoston jäsen sen perustamisesta lähtien.

Liiton järjestöpäällikkö valittiin hallituksen jäseneksi kaksivuotiskaudeksi vuonna 2008. Liitto on osallistunut myös verkoston Lasten ja lapsiperheiden kokeman köyhyyden teemaryhmään, jonka tehtävänä on seurata aihepiirin kansallista tilannetta sekä koordinoita ja aktivoida verkoston jäsentahojen tähän liittyvää toimintaa.

7.2 Kansainväliset yhteistyöhankkeet

Naisten, lasten ja miesten kanssa perheväkivaltapauksissa tehtävä työ Murmanskissa Liiton koordinoiman ja ulkoministeriön rahoittaman koulutushankkeen oli tarkoitus jatkaa koulutuksella Suomessa ja päätösseminaarilla. Kevään vierailu Suomeen peruuntui, koska koulutettavilla ei ollut mahdollisuutta tulla Suomeen. Koulutus siirrettiin syksyyn ja Murmanskiiin. Koulutuksen suunnittelusta vastasivat Oulun ja Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistykset. Myös syksyn tilaisuus kuitenkin peruuntui johtuen Murmanskissa järjestetystä päällekkäisestä tilaisuudesta.

Päihderiippuvaisten äitien ja vauvaperheiden psykososiaalisen tuen ja kuntoutuksen ohjelma Pietarissa ja Leningradin alueella. Hankkeessa tuotettiin päihdekuntoutuksen paikallinen toimintamalli odottaville äideille ja vauvaperheille. Pietarilaisille päihdeperheiden kanssa työskenteleville työntekijöille järjestettiin koulutusta menetelmien kehittämiseksi päihdeäitien ja vauvojen kanssa työskentelyyn. Lisäksi järjestettiin yhteistyökumppaneille tammikuussa ja marraskuussa kaksipäiväiset seminaarit Pietarissa. Hankkeelle haettiin jatkorahoitusta vuosille 2010–2011 jatkokehittämistyöhön ja uusien Pietarin kaupunginosien mukaan saamiseksi.

Hankkeessa hyödynnetään Pidä kiinni[®] -hoitojärjestelmän asiantuntemusta ja kokemusta. Yhteistyökumppaneina ovat Helsingin ensikoti ry ja sen Espoon avopalveluyksikkö Esmiina ja Oulunkylän ensikoti. Pietarissa yhteistyökumppaneita ovat Sosiaali- ja terveystieteiden tiedotus- ja neuvontakeskus, kansalaisjärjestö Stellit, Varhaisen kuntoutuksen instituutti, Pietarin Naisten kriisiavun keskus ja Pietarin kaupungin Krasnogvardeiskin kaupunginosan ja Vasiljevskin kaupunginosan perhetukikeskukset.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän ehkäisy -hanke Turkissa Istanbulissa jatkui ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötuella. Sahmaran-kriisikeskus auttoi perheväkivaltaa ja seksuaalista väkivaltaa kokeneita naisia ja lapsia tarjoamalla psykologista, sosiaalista ja lainopillista tukea.

Yhteydenottoja oli vuoden aikana 731, joista hieman yli puolet puhelimitse. Kriisikeskus osallistui yhdessä muiden Turkissa toimivien naisjärjestöjen kanssa monin eri tavoin toimintaan, joka kohdistuu naisten syrjintää ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Lasten kirjaprojekti päättyi: 13 väkivaltaa kokeneille lapsille suunnattua kirjaa julkaistiin loppuvuonna. Liiton jäsenyhdistyksistä kumppanina hankkeessa oli Turun ensi- ja turvakoti ry.

Ensi- ja turvakotien liitto on mukana pohjoismaisten turvakotijärjestöjen verkostossa **Nordiska Kvinnor Mot Våld**. Verkosto järjestää vuosittain kongressin, jonka pito- paikka ja järjestelyvastuu kiertävät. Syyskuussa 2009 konferenssi järjestettiin Kööpenhaminassa ja sen teemana oli vapaaehtoistyö.

8. Hallinto ja henkilökunta

Liiton ylin päätösvalta on vuosittain toukokuun loppuun mennessä kokoontuvalla liittokokouksella, jossa kullakin jäsenyhdistyksellä on kaksi äänivaltaista edustajaa. Liittokokous pidettiin Koulutuskeskus Sopukassa 26.4.2009. Kokoukseen osallistui 43 edustajaa 25 jäsenyhdistyksestä. Liittokokouksessa käsiteltiin sääntöjen mukaiset asiat.

Liittokokous valitsee yhdeksänjäsenisen liittohallituksen. Hallituksen jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Varajäseniä valitaan kolme. Siten vuosittain erovuorossa on hallituksen varsinaisista jäsenistä kolme ja varajäsenistä yksi. Jäsenet voivat toimia yhtäjaksoisesti tehtävässä korkeintaan kolme toimikautta. Puheenjohtajan toimikausien lukumäärää ei ole rajoitettu.

Huhtikuinen liittokokous valitsi puheenjohtajaksi edelleen erikoissairaanhoitaja **Virpa Puiston** Turusta. Erovuoroisten hallituksen jäsenten tilalle valittiin kaudeksi 2009–2011 **Tuula Ervelius** Oulusta, **Helena Tiuraniemi** Rovaniemeltä ja **Sisko Seppälä** Kotkasta. Liittohallituksen varajäseneksi kaudeksi 2009–2011 valittiin **Esko Suikkanen** Imatralta. Liittokokouksessa hyväksyttiin julkilausuma ”Kuntatalouden tiukentuminen näkyy myös turvakodeissa”.

Liittohallitus kokoontui viisi kertaa. Se valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi **Susanna Huovisen**. Työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi hallituksen valitsemat jäsenet **Virpi Dufva** ja **Tuula Ervelius**. Työvaliokunta valmistelee tarvittaessa asiat liittohallitukselle ja hoitaa liittohallituksen sille erikseen antamat tehtävät. Työvaliokunta kokoontui kolme kertaa. Asiat liittohallitukselle ja työvaliokunnalle esitteli toimitusjohtaja.

Liittohallituksen ja toimitusjohtajan tehtävät ja työnjako on määritelty erillisillä ohjesäännöillä. Liiton hallintoa ja varojen hoitoa ohjaa taloussääntö.

Sääntöjen mukaisten asioiden lisäksi liittohallituksessa muun muassa hyväksyttiin RAY-avustusten jako jäsenyhdistyksille, käsiteltiin Pidä kiinni® -hoitojärjestelmän pysyvää rahoitusta sekä sisäisen turvallisuuden ohjelmaan liittyen turvakotityön ja väkivaltatyön tulevaisuuden rahoitus pohjaa. Liittohallitus asetti toimikunnat ja nimesi niihin jäsenet. Uusi Kansalaistoiminnan toimikunta perustettiin.

Raha-automaattiyhdistyksen avustusosaston osastopäällikkö **Mika Pyykkö** vieraili joulukuussa liittohallituksen kokouksessa kertomassa RAY:n tulevaisuuden näkymistä.

Liittohallitus sai kokouksissaan toimitusjohtajan ajankohtaisraportin, joka sisälsi katsauksen liiton toimintaan ja talouteen sekä toimintaympäristön ja jäsenyhdistysten tapahtumiin. Erilliset raportit taloudesta hallitus sai neljännesvuosittain. Liittohallituksen päätöksistä kerrottiin jäsenyhdistysten puheenjohtajille, toiminnanjohtajille ja liiton henkilökunnalle tiedotteella.

RAY julkisti vuoden alussa yleisavustusten myöntämiskriteerit, joiden avulla varmistetaan, että yleisavustettu toiminta tukee RAY:n avustusstrategian 2008–2011 tavoitteita ja hakijoita kohdellaan avustusten jaossa tasapuolisesti. Keväällä RAY kartoitti liiton, samoin kuin muidenkin, yleisavustetun toiminnan. Selvityksen palaute oli liiton kannalta myönteinen: liitto on väkivaltatyön ja vanhemmuuden varhaisen tuen vahva osaaja. Liitossa huolehditaan asiantuntijuuden kehittämisestä ja tuetaan jäsenyhdistyksiä. Jatkossa kansalaisjärjestö- ja palvelunäkökohta on erotettava toisistaan selvemmin ja kerättävä palautetta vielä systemaatisemmin.

Liiton johtoryhmä kokoontui säännöllisesti joka toinen viikko. Johtoryhmään kuuluivat toimitusjohtaja, talouspäällikkö, kehitysjohtaja, järjestöpäällikkö ja tiedotaja. Liiton toimiston organisaatorakennetta tarkennettiin. Kehittämistyön ja asiantuntijuuden johtaminen siirrettiin kehitysjohtajalle. Kollegio muutettiin avoimeksi asiantuntijafoorumiksi, johon osallistuu liiton asiantuntijatehtävissä toimiva henkilöstö. Asiantuntijafoorumin tavoite on koota yhteen liiton asiantuntemusta, rakentaa sen pohjalta yhteistä kokonaisuutta ja luoda pohjaa liiton perustehtävän linjauksille. Ensimmäinen kokoontuminen oli marraskuussa; jatkossa asiantuntijafoorumi kokoontuu kuusi kertaa vuodessa. Sisällön kehittämiseen keskittyvien tiimien rakennetta selkiytettiin ja tiimit kokoontuivat säännöllisesti. Henkilöstön johtamiseen liittyviä asioita käsiteltiin esimiestiimissä. Työpaikkakokouksia, joista osa oli samalla Yt-lain mukaisia kokouksia, järjestettiin noin kerran kuukaudessa.

Tilintarkastajina toimivat HTM **Jari Etelämaa** ja HTM **Kai Salmivuori**, varatilintarkastajina HTM **Martti Haapakoski** ja toimitusjohtaja **Maila Hongisto**. HTM Jari Etelämaa suoritti kirjanpidon ja hallinnon jatkuvaa tarkastusta.

Liitto omistaa 944 neliön toimitilat Itä-Pasilassa, osoitteessa Asemamiehenkatu 4, ja Koulutuskeskus Sopukan kiinteistön Sipoossa.

Ansiosta palkitut

Liittohallitus myönsi vuoden 2009 Hyvä teko lapselle -palkinnon **Katriina Hämäläiselle**. Hän on liittohallituksen pitkäaikainen jäsen ja toiminut liiton varapuheenjohtaja useampia vuosia. Hämäläinen on toiminut Pääkaupungin Turvakoti ry:n puheenjohtajana vuosina 1987–2009.

Liittohallituksen esityksestä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton myöntämän Kansalaistoiminnan palkinnon sai Pienperheyhdistys. Palkinto myönnetään ansiokkaasta kansalaistoiminnasta ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Molemmat palkinnot myönnettiin huhtikuussa pidetyssä liittokokouksessa.

Liittohallitus myönsi 26 hopeista ansiomerkkiä jäsenyhdistysten työntekijöille ja luottamushenkilöille vähintään 10 vuotta kestäneestä toiminnasta ensi- ja turvakotityössä. Miina Sillanpää -mitali myönnettiin kolmelle henkilölle. Pronssinen mitali myönnetään jäsenyhdistysten ja liiton työntekijöille tai luottamushenkilöille vähintään 25 vuotta kestäneestä ansiokkaasta toiminnasta ensi- ja turvakotityössä.

Kehitysjohtaja aloitti työnsä

Liiton palveluksessa oli vuoden lopussa 36 työntekijää (edellisenä vuonna 36). Vakinaisessa työsuhteessa oli 29 työntekijää ja määräaikaisena 7 työntekijää. Väkivalta-työn suunnittelijan uusi toimi täytettiin toukokuussa ja uusi kehitysjohtaja aloitti elokuussa. Samalla lakkautettiin yksi kehittämispäällikön toimi. Päihteet lapsen silmin -hankkeeseen palkattiin projektipäällikkö 1.5. alkaen. Liiton toimistonhoitaja vaihtui vuoden alussa.

Henkilövaihdoksia tapahtui myös Pidä kiinni -hoitojärjestelmän koordinaatiossa ja Miesten keskuksessa. Miesten keskuksen neljän kriisityöntekijän nimikkeet muutettiin miestyönkehittäjiksi, mikä vastaa paremmin toimenkuvia. Vuoden lopussa päättyi Vauvana elämä alkaa -projekti, jolloin myös projektipäällikön työsuhde päättyi. Sopukan emännän siirryttyä osa-aikaeläkkeelle tilalle palkattiin keittäjä.

Liiton henkilöstön määrä			
<i>Työsuhteen tyyppi</i>	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>	<i>% edell. vuosi</i>
Vakinaiset	24	67 %	71 %
Määräaikaiset	7	19 %	15 %
Osa-aikaiset, vakinaiset	5	14 %	12 %
Osa-aikaiset, määräaikaiset	–	–	2 %
Yhteensä	34	100 %	100 %

Henkilöstön palvelusaika liitossa		
<i>Palvelusaika liitossa</i>	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
alle 2 vuotta	8	22 %
2-5 vuotta	10	28 %
5-10 vuotta	7	19 %
yli 10 vuotta	11	31 %
Yhteensä	36	100 %

Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne			
<i>Ikäryhmät</i>	<i>Naiset</i>	<i>Miehet</i>	<i>Yhteensä</i>
alle 30	1	–	1
31–40	4	2	6
41–50	12	4	16
51–60	13	–	13
yli 61	–	–	–
Yhteensä	30	6	36

Työntekijöiden keski-ikä oli 47 vuotta. Viisi kuudesta työntekijästä oli naisia. Henkilökunnasta kolmannes oli ollut talossa yli 10 vuotta. Puolet oli ollut liiton palveluksessa vähemmän kuin viisi vuotta.

Henkilöstön peruskoulutuksen jakauma		
<i>Tutkinto</i>	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
Ammattitutkinto tai muu koulutus	8	22 %
Opistotasoinen tutkinto	9	25 %
Ammattikorkeakoulututkinto	3	8 %
Korkeakoulu	11	31 %
Lisensiaatti, tohtori	5	14 %
Yhteensä	36	100 %

Henkilöstön koulutus ja alan kokemus vastaavat hyvin tehtävien vaativuustasoa. Ammattitutkinnon suorittaneet tai opistotasoinen koulutuksen saaneet työskentelevät pääsääntöisesti toimisto- tai asiakastyössä ja korkeakoulututkinnon suorittaneet suunnittelu-, kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä.

Henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet työnohjaukseen ja täydennyskoulutukseen. Koulutuspäiviä kertyi yhteensä 194 (edellisenä vuonna 267). Henkilöstö opiskeli muun muassa työnohjausta, ryhmäpsykoterapiaa, perheterapeuttista perhetyötä ja psykoterapiataitoja, sekä johtamis- ja esimiestaitoja.

Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian arviointikoulutus, johon osallistui koko suunnittelu- ja kehittämistehtävissä työskentelevä henkilökunta, päättyi keväällä. Henkilöstölle järjestettiin yhteinen verkkokirjoittamisen kurssi, jonka toteutuksesta vastasi Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Kehittämis- ja asiantuntijahenkilöstö kokoontui liiton suunnittelupäiville Siuntioon Miiinan hoitolan elokuussa. Päivillä arvioitiin edellisen vuoden toimintaa ja valmisteltiin seuraavan vuoden toiminnallisia tavoitteita.

Työnantajana liitto kuuluu Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliittoon. Liitto noudattaa sosiaalialan järjestöjä koskevaa työehtosopimusta. Työn ja perhe-elämän tasapainoista yhteensovittamista tuetaan joustavilla työkäytännöillä ja -ajoilla. Toimiston työaika on liukuva ja erityistä keskittymistä vaativia töitä on mahdollista tehdä etätöyönä niin sovittaessa. Etätöypäiviä kertyi 25 (edellisenä vuonna 87).

Työpaikkaselvitys, jolla kartoitettiin fyysisen ja psyykkisen ympäristön kuormitustekijöitä ja työtyytyväisyyttä, tehtiin alkuvuodesta. Selvityksen toteutti Mehiläisen Työterveys. Selvitys toistetaan jatkossa parin vuoden välein. Henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa on arvioitu työn tuloksellisuutta ja kehittämistarpeita. Henkilökunnan yhteistä liikunnallista virkistyspäivää vietettiin kesäkuun alussa Solvallon urheiluopistolla. Henkilökunnan työkykyä tuetaan myös liiton kustantamalla liikuntaseteleillä. Työsuojelutoimikunta kokoontui 2 kertaa. Työsuojeluvaalit järjestettiin joulukuussa. Sopukassa järjestettiin kesäkuun alussa paloharjoitus perhekuntoutuskurssien vetäjille ja Sopukan henkilökunnalle.

9. Talous

Liiton rahoituksen perustan muodostivat Raha-automaattiyhdistykseltä ja Lasten Päivän Säätiöltä saadut avustukset.

Raha-automaattivastuksia liitolle myönnettiin seuraavasti:

Yleisavustusta liiton toimintaan	546 000
Jäsenyhdistyksille avopalvelutoimintaan ja liiton koordinaatioon	190 000
Alvari-perhetyön ohjaus- ja koordinaatiotoimintaan	79 000
Alueelliseen perhekuntoutukseen	760 000
Baby blues -toimintaan	224 000
Jussi-toimintaan	528 000
Turvakotien lasten avokriisityöhön	82 000
Families First -kriisiperhetyöhön	140 000
Miesten keskuksen toimintaan	320 000
Alma-keskuksen toimintaan	200 000
Liiton ja jäsenyhdistysten asiakastietojärjestelmän hankintaan	24 000
Hoito-ohjelmaan päihdeongelmallisille äideille	3 300 000
Vauvana elämä alkaa -projektiin	196 000
Äiti-lapsityön kehittämiseen vankilassa	100 000
Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukemiseen (Miina-projekti)	150 000
Yhteensä	6 839 000

RAY-avustuksia käytettiin 2.321.416,75 euroa liiton toimintaan ja 4.357.403 euroa jäsenyhdistysten toimintaan.

Lasten Päivän Säätiön avustusta saatiin liiton toimintaan 372.000 euroa. Lasten Päivän Säätiö kerää varoja suomalaiselle lastensuojelutyölle huvipuistotoiminnalla. Säätiö jakaa vuosittain avustusta kuudelle perustajajärjestölleen, joista yksi on Ensi- ja turvakotien liitto.

Terveiden edistämisen keskukselta saatiin 85.000 euroa Päihteet lapsen silmin -hankkeeseen. Avustuksesta käytettiin 45.963,70 euroa, loppuosa siirtyi vuoden 2010 alkupuolella käytettäväksi. Kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin Pietarissa, Murmanskissa ja Istanbulissa käytettiin lähialue- ja kehitysyhteistyötukea yhteensä 65.966,65 euroa. Stiftelsen 7:nde Mars Fonden -säätiö myönsi 3.000 euroa Pietari-hankkeen omavastuuosuuteen.

Yhteisvastuukeräyksen 2004 tuottojen loppuosa 13.608,23 euroa käytettiin Tosi-projektin aluetoimintaan ja koulutuskustannuksiin. Kansan Sivistysrahasto myönsi Työväen Kukkasrahastosta 1.000 euron suuruisen apurahan ensi- ja turvakotityön perinnetiedon tallentamiseen.

Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukan tuotot olivat 389.951,46 euroa, josta arvonlisäverovelvollisen myynnin osuus oli 173.760,62 euroa.

Liiton jäsenmaksu oli 85 euroa jäsenyhdistykseltä. Yhteisökannatusjäsenmaksun suuruus oli 500 euroa ja henkilökannatusjäsenmaksun 50 euroa. Jäsenyhdistyksiä oli vuoden lopussa 28 ja henkilökannatusjäseniä kolme.

Iines, Elli, Lahja ja Veikko Helinin rahasto on vuonna 1994 testamentilla saaduista varoista perustettu rahasto, joka tukee ensisijaisesti Pohjois-Suomessa asuvien yksinhuoltajien koulutusta ja työllistämistä. Helinin rahaston vuosien 2007–2008 tuotto, 21.000 euroa, jaettiin tasan kolmelle Pohjois-Suomessa toimivalle

yhdistykselle. Yhdistykset voivat käyttää tuoton yksinhuoltajien opiskelun ja työllistämisen tukemiseen. Rahaston tuotto vuonna 2009 oli 9.786,71 euroa.

Tilinpäätöksen mukaiset liiton toiminnan kulut olivat 3.441.272,47 euroa ja taseen loppusumma 2.133.175,02 euroa. Tilikauden alijäämä oli 14.079,30 euroa.

Kiitos toimintamme tukijoille

Osuuskunta Tradeka-yhtymä lahjoitti 65.000 euroa käytettäväksi *Katkaise ketju III* -projektiin, jossa tavoitteena on kehittää Nettiturvakodin verkkoauttamista muun muassa siten, että perheväkivaltaa kokenut nuori voi keskustella tilanteestaan asian-tuntijan kanssa

online-tilassa. Hankkeen suunnittelu alkoi vuoden lopulla, mutta se toteutetaan ja lahjoitusvarat käytetään vuonna 2010.

Monster Oy jatkoi Nettiturvakodin toiminnan tukemista lahjoittamalla siihen 8.000 euroa. Pricewaterhouse Coopers Oy:n lahjoittama vuoden 2008 joululahja-raha 10.000 euroa, käytettiin Asiaa lastensuojelusta -nettisivujen tuottamiseen ja niistä tiedottamiseen.

Turvakoti 30 vuotta -juhlavuoden lahjoituksista ja huomionosoituksia luovutettiin liiton 15 jäsenyhdistykselle 1.000 euroa kullekin käytettäväksi turvakodissa olevien lasten vertaisryhmätoimintaan.

Reima Oy lahjoitti 50 senttiä jokaista Suomessa syksyllä 2009 myytyä Tutta® 50-vuotisjuhlamalliston tuotetta kohden, yhteensä 11.263 euroa. Lahjoitus käytetään kahdeksalla paikkakunnalla toimivan alueellisen perhekuntoutuksen asiakkaiden sosiaaliseen kuntoutukseen.

Liitolle kerättiin varoja pitkäjänteisen varainhankinnan suunnitelman mukaan. Nettisivuille avattiin alkuvuodesta Tue toimintaamme -osio, jota kautta liiton toimintaa tukivat lähinnä yksityishenkilöt.

Liiton toimintaa tukivat:

Asianajotoimisto Krogerus Oy	Monster Oy
Bidleaders Ltd / Susan Ruusunen	Naisten automobiiliklubi
Elisa Oyj	Nooa Säästöpankki Oy
Fennovoima Oy:n Sisu-lehti	Reima Oy
Ikea Oy	Reino & Aino Kotikenkä Oy
Janssen-Cilag Oy	Ruokarumba-kirja (koonnut Katja Maidell)
KE-Burgmann Finland Oy	Sanofi Pasteur MSD Oy
Mediatuotanto Amigos Oy	Schildts Kustannus Oy
Metallityöväen liitto ry	Swiss Lady Oy
Metos Oy	Osuuskunta Tradeka-yhtymä
	Keskinäinen vakuutusyhtiö Turva

10. Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka

Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka tukee liitossa ja sen jäsenyhdistyksissä tehtävää työtä. Se tarjoaa viihtyisät tilat, majoituksen ja ruokailumahdollisuuden koulutus-, perhekuntoutus- ja virkistystoiminnalle. Sopukka sijaitsee Sipoon Västerskogissa, josta kulkuyhteydet Helsinkiin ovat hyvät. Rakennusten pinta-ala on 1065 neliötä ja tontin 1,3 hehtaaria. 24 majoitushuoneessa on 48 vuodepaikkaa.

Sopukan perustamisen 25-vuotisjuhlaa vietettiin elokuussa avoimilla ovilla. Paikalla oli niin Sopukan toimintaan vuosien varrella vaikuttaneita liiton entisiä työntekijöitä kuin mukana olleita vapaaehtoisia.

Liitto ja jäsenyhdistykset käyttivät Sopukkaa vakiintuneeseen tapaan. Jäsenyhdistysten asiakasperheiden viiden vuorokauden pituisia perhekuntoutuskursseja järjestettiin kymmenen. Vanajan vankilan äiti-lapsipareille järjestettiin kahden vuorokauden pituinen leiri. Yhdistysten henkilökunnan koulutustilaisuuksia ja työkokouksia liitto järjesti 30. Koulutusvuorokausia kertyi 57. Jäsenyhdistykset järjestivät asiakasperheilleen Sopukassa 17 tilaisuutta, joissa vuorokausia oli yhteensä 39.

Sopukan tuotot olivat 387.000 euroa, neljä prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Sopukan toiminnasta hiukan yli puolet (52 %) oli liiton ja yhdistysten toimintaa. Liiton ja jäsenyhdistysten käyttö on yleishyödyllistä toimintaa, sen sijaan ulkopuolisille tarjottavat majoitus- ja ruokapalvelut ovat arvonlisäverovelvollisia.

11. Tulevat haasteet

Kuntien taloudellisen tilanteen kiristyminen todennäköisesti vaikuttaa edelleen siihen, miten paljon ja millä hinnalla ne ostavat palveluita. Jäsenyhdistykset tuottavat palvelujaan pääsääntöisesti juuri kunnille, joten toimintoja voidaan joutua yhdistämään, jopa supistamaan, jotta toiminnan ja talouden tasapaino säilyisi. Toisaalta jäsenjärjestöt selvisivät edellisestä lamasta kehittämällä uusia innovaatiota, miksi eivät selviäisi nytkin. Asiakasmäärät eri toimintamuodoissa eivät ole radikaalisti muuttuneet vuosien kuluessa eli asiakkaiden tuen, avun, hoidon ja osallisuuden tarve ei vähene.

Muutosten keskellä on entistä tärkeämpää pitää järjestön oma perustehtävä kirkkaana ja suunnitella tulevat linjaukset siitä käsin. RAY jatkaa avustustoimintansa vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointia ja käy läpi järjestöjen avustukset. Liiton osalta selvitys alkoi yleisavustuksen käytön tarkastelulla. Palautteessaan RAY toteaa, että Ensi- ja turvakotien liitto on perheväkivallan ja vanhemmuuden varhaisen tuen asiantuntijajärjestö sekä omien jäsenjärjestöjensä yhdysside ja tukirakenne. Toiminta on perustehtävän mukaista ja sitä jatketaan. Haaste on selvityksen mukaan entistä selkeämmin erottaa palvelut ja kansalaistoiminta. Tämä haastaa yhdistykset kehittämään perustehtävää tukevia vapaaehtoistyön muotoja, ottamaan vastaan lisää vapaaehtoistyötä ja käyttämään yhä enemmän työmenetelmiä, joissa asiakkaat ovat osallisia.

Seuraavaksi RAY selvittää vapaaehtoistyön määrää ja sisältöä, pääasiassa jäsenyhdistyksissä. Liiton ja jäsenyhdistysten yhteinen ponnistus tulee olemaan aloittaa kansalaistoiminnan systemaattinen kehittämisprosessi. Tähän tullaan hakemaan kehittämisrahoitusta.

Kolmanneksi selvitetään kohdennettujen avustusten käyttöä (alueellinen perhekuntoutus, Baby blues, Jussi-työ). Tavoite on selkiyttää, minkä palveluiden hoito muun muassa lastensuojelussa kuuluu kunnan velvollisuuksiin ja mitä palveluja järjestöt voivat edelleen RAY:n tukemina kehittää ja tukea. Johtopäätökset selvityksestä vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen.

Alvari-perhetyön RAY-rahoitus päättyy, samoin Alma-keskuksen määräaikainen avustus. Vauvatyön, vauvaperhetyön ja muun perhetyön koordinointi ja asiantuntijuuden säilyttäminen liitossa on yksi keskeisiä haasteita ja vaatii niiden rakenteiden vahvistamista

Liiton haasteet vaikuttamistyössä ovat:

- valvoa haavoittuvissa oloissa elävien lasten, nuorten ja perheiden etua, jotta heidän tarpeensa saada pitkäkestoisia, asiakaslähtöisiä ja osallisuutta vahvistavia palveluita on päättäjien ja linjauksia tekevien tahojen tiedossa
- tehdä tunnetuksi raskaudenaikaisen työn merkitys lapsen ja vanhempien suhteen kehittymiselle
- tehdä perheväkivaltatyössä tunnetuksi keinoja, joilla voi tehdä lapsen olosuhteet turvallisemmiksi ja auttaa lasta selviytymään
- osallistua EU:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen vuoteen tuomalla näkyviin perheväkivallan kohteiksi joutuneiden perheiden oikeuden toimeentulotukeen ja oikeusturvaan

Liiton laatukäsikirja on valmis. Seuraava askel on arvioida omaa työtä sen mukaan ensimmäisen kerran. Strategiakausi lähestyy loppuaan ja uuden strategian valmistelu aloitettiin jo vuoden 2008 Uudet tuulet -seminaarissa. Työvaliokunnan perustama strategiaryhmä koordinoi työtä. Uutta strategiaa valmistellaan edellisen pohjalta yhteistyössä liiton henkilöstön, hallinnon ja jäsenyhdistysten kanssa.

Osuuskunta Tradeka-yhtymältä saatu avustus mahdollistaa Nettiturvakodin kehittämisen jatkamisen. Haemme uusia kehittämishankkeita RAY:ltä ja tuemme jäsenyhdistysten hankkeiden valmistelua ja toteuttamista. Päihdeongelmaisten naisten hoitomallien kehittäminen Pietarin alueella jatkuu. Pitkärannassa jatketaan Solidaarisuussäätiön hallinnoiman perheväkivallan ehkäisyhankkeen asiantuntijana ja kumppanina. Kansainvälinen hanke Turkissa päättyy, mutta naisten kriisikeskuksen toimintaa voidaan vielä tukea.

Pidä kiinni[®] -hoitojärjestelmän RAY-rahoitus päättyy ja tulevaisuudessa rahoitusvastuu siirtyy valtiolle. Rahoituksen muuttuminen vaatii liiton ja jäsenyhdistysten välisten sopimusten uudistamista ja uusien toimintatapojen luomista. Liiton ja jäsenyhdistysten rooli ja asiantuntijuus lapsilähtöisen päihdetyön kehittäjänä vahvistuu yhteistyöverkostoissa.

Liiton graafisen ilmeen uudistaminen (muun muassa logo, värit, lomakkeet, käyntikortit, kirjekuoret, julkaisut, verkkosivut) on aloitettu ja jatkuu vaiheittain.

Tuleva haaste on lisätä vapaaehtoistyön vastaanottamista jäsenyhdistyksissä ja kehittää työmenetelmiä edelleen asiakkaita osallistavaan ja heidän kansalaistaitojaan kehittävään suuntaan. On löydettävä sopivia kansalaistoiminnan muotoja ja levitettävä ja vahvistettava niitä jäsenyhdistysten kesken.

TULOSLASKELMA 1.1.–31.12.2009

Varsinainen toiminta	2009	2008
<i>Tuotot</i>		
Ray-avustukset	1 775 416,75	1 908 682,75
Ray-avustukset yhdistyksille	4 357 403,00	4 666 277,13
Oikeusministeriö		4 000,00
Terveyden edistämisen keskus	45 963,70	
UM, kehitysyhteistyötuki	36 398,00	14 309,50
UM, lähialueyhteistyötuki	29 568,65	29 810,67
Yhteisvastuukeräystuotot	13 608,23	151 657,92
Sopukan tuotot	387 529,12	369 710,70
Muut tuotot	161 675,96	201 878,24
<i>Tuotot yhteensä</i>	<u>6 807 563,41</u>	<u>7 346 326,91</u>
<i>Kulut</i>		
Henkilöstökulut	1 786 542,28	1 715 818,08
Poistot	12 244,00	24 905,45
Muut kulut	1 591 616,00	1 714 874,26
	<u>3 390 402,28</u>	<u>3 455 597,79</u>
Ray-avustukset yhdistyksille	4 357 403,00	4 666 277,13
<i>Kulut yhteensä</i>	<u>7 747 805,28</u>	<u>8 121 874,92</u>
<i>Kulujäämä</i>	-940 241,87	-775 548,01
 Varainhankinta		
<i>Tuotot</i>		
Jäsenmaksut	2 380,00	2 380,00
Lasten Päivän Säätiö	372 000,00	348 000,00
Muut tuotot	44 127,07	89 370,16
<i>Tuotot yhteensä</i>	<u>418 507,07</u>	<u>439 750,16</u>
<i>Kulut</i>	<u>37 041,95</u>	<u>34 285,25</u>
	381 465,12	405 464,91
 <i>Kulujäämä</i>	-558 776,75	-370 083,10
 Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
<i>Tuotot</i>	2 667,85	31 837,85
<i>Kulut</i>	3 970,40	12 594,87
	<u>-1 302,55</u>	<u>19 242,98</u>
 <i>Kulujäämä</i>	-560 079,30	350 840,12
 Omakatteiset rahastot		
<i>Tuotot</i>	9 857,84	30 939,49
<i>Kulut</i>	9 857,84	30 939,49
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
 Yleisavustukset		
Raha-automaattiyhdistys	546 000,00	496 000,00
 Tilikauden tulos	-14 079,30	145 159,88
 Tilikauden alijäämä	-14 079,30	145 159,88

T A S E 31.12.2009

V A S T A A V A A

	2009	2008
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet	60 450,66	60 450,66
Rakennukset ja rakennelmat	202 899,74	211 904,66
Koneet ja kalustot	19 036,11	8 856,31
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>9 164,39</u>	<u>9 164,39</u>
	291 550,90	290 376,02
Sijoitukset		
Käyttöomaisuusosakkeet	701 660,16	701 660,16
Muut osakkeet ja osuudet	<u>1 785,97</u>	<u>2 540,77</u>
	703 446,13	704 200,93
OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN VARAT	362 199,75	356 913,04
VAIHTO-OMAISUUS		
Valmiit tuotteet	2 914,85	2 319,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Myyntisaamiset	10 833,00	26 309,94
Siirtosaamiset	111 001,21	131 989,91
Muut saamiset	<u>102,51</u>	<u>1 093,04</u>
	121 936,72	159 392,89
Rahat ja pankkisaamiset	<u>651 126,67</u>	<u>538 722,71</u>
	<u>2 133 175,02</u>	<u>2 051 925,44</u>
V A S T A T T A V A A		
OMA PÄÄOMA		
Omakatteiset rahastot	442 199,75	436 913,04
Käyttötarkoitukseltaan vapaat rahastot	73 790,00	73 790,00
Toimintapääoma	1 037 580,01	892 420,13
Tilikauden alijäämä	<u>- 14 079,30</u>	<u>145 159,88</u>
	1 539 490,46	1 548 283,05
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	143 802,89	102 755,69
Ostovelat	76 977,21	51 893,96
Muut lyhytaikaiset velat	39 535,76	34 071,56
Siirtovelat	<u>333 368,70</u>	<u>314 921,18</u>
	593 684,56	503 642,39
	<u>2 133 175,02</u>	<u>2 051 925,44</u>

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Ensi- ja turvakotien liitto ry:n liittokokoukselle

Olemme tarkastaneet Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.2009. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.

Liittohallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Liittohallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Liittohallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyksiä ja että liittohallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet yhdistyslain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka osoittaa alijäämää 14.079,30 euroa, ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

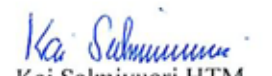
Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista sekä vastuuvapauden myöntämistä liittohallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 26. päivänä maaliskuuta 2010

Jari Etelämaa HTM
Tilintarkastus J. Etelämaa Oy
Hankasuontie 5
00390 HELSINKI

Kai Salmivuori HTM
Tilintarkastusrengas Oy
Paasivuorenkatu 2 C
00530 HELSINKI

LIITTEET

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistykset vuonna 2009 kotipaikkakuntineen ja perustamisvuosineen

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdistys ry, Lappeenranta, 1996
Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kauhajoki, 2003
Helsingin ensikoti ry, Helsinki, 1936
Kaatatut Lapset ry, Helsinki, 1997
Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhdistys ry, Hämeenlinna, 1997
Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry, Jyväskylä, 1946
Kokkolan ensi- ja turvakoti ry, Kokkola, 1999
Kuopion Ensikotiyhdistys ry, Kuopio, 1946
Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kotka, 1946
Lahden ensi- ja turvakoti ry, Lahti, 1946
Lapin ensi- ja turvakoti ry, Rovaniemi, 1953
Lapsen Kengissä ry, Joroinen, 1996
Naisen Apu Espoossa ry, Espoo, 1979
Oulun ensi- ja turvakoti ry, Oulu, 1945
Pienperheyhdistys ry, Helsinki, 1968
Pohjois-Karjalan ensikoti ry, Outokumpu, 1959
Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Pori, 1945
Pääkaupungin Turvakoti ry, Helsinki, 1978
Raahen ensi- ja turvakoti ry, Raahen, 1987
Suomen vanhusten turvakotiyhdistys ry, Helsinki, 1990
Tampereen ensi- ja turvakoti ry, Tampere, 1945
Turun ensi- ja turvakoti ry, Turku, 1945
Vaasan ensi- ja turvakoti – Vasa mödra och skyddshem ry, Vaasa, 1947
Vantaan Turvakoti – Vanda Skyddshem ry, Vantaa, 1978
VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry, Mikkeli, 1999
Vuoksenlaakson Ensi- ja turvakoti ry, Imatra, 1948
Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Iisalmi, 1998
Äidit irti synnytysmasennuksesta ÄIMÄ ry, Vantaa, 1998

Liittohallituksen jäsenet 2009

Puheenjohtaja Virpa Puisto
Varapuheenjohtaja Susanna Huovinen, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry

Jäsenet

Virpi Dufva, Helsingin ensikoti ry
Tuula Ervelius, Oulun ensi- ja turvakoti ry
Margit Isomäki, Vaasan ensi- ja turvakoti - Vasa mödra och skyddshem ry
Ulla Koskinen-Laine, Lahden ensi- ja turvakoti ry
Raija Kotilainen, VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry, Mikkeli
Sisko Seppälä, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kotka
Helena Tiuraniemi, Lapin ensi- ja turvakoti ry
Tuula Väätäinen, Kuopion Ensikotiyhdistys ry

Varajäsenet

Tarja Jokinen, Pienperheyhdistys ry, Helsinki
Hanna Lampimäki, Kaapatut Lapset ry
Esko Suikkanen, Vuoksenlaakson Ensi- ja turvakoti ry

Henkilöstö 31.12.2009

toimistonhoitaja Tarja Aalto, 9.2. 09 alkaen
kehittämispäällikkö Maarit Andersson
vauvaperhetyöntekijä Sari Hellstén
suunnittelija Antti Heikkinen
suunnittelija Tanja Henttonen
miestyönkehittäjä Sirpa Hopiavuori
projektipäällikkö Riitta Hyytinen, 9.1.09 asti
kehittämispäällikkö Susanna Kalavainen
taluspäällikkö Kirsti Kaleva
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo
toimistonhoitaja Tarja Kilpinen, 31.1.09 asti
suunnittelija Marianne Kuorelahti
tutkija-kehittäjä Sinikka Kuosmanen
miestyönkehittäjä Visa Kuusikallio
kehitysjohtaja Sari Laaksonen, 17.8.09 alkaen
toimitussihteeri Essi Lehtinen
projektipäällikkö Erja Lohtander, 31.12.09 asti
toiminnanohjaaja Tarja Moilanen
kehittämispäällikkö Helena Niemi
tutkija-kehittäjä Auli Ojuri

kehittämispäällikkö Mikko Oranen
miestyönkehittäjä Petre Pomell, 1.5.09 alkaen
kehittämispäällikkö Jussi Pulli
miestyönkehittäjä Ari Pusa, 6.2.09 asti
emäntä Tuula Pääläinen
miestyönkehittäjä Merja Rankinen
tiedottaja Mikko Savelainen
sihteeri Riitta Savolainen
suunnittelija Hanna Sellergren, 23.2.09 alkaen
vauvaperhetyöntekijä Leena Sjöberg
emäntä Raija Tauriainen
taloussihteeri Sari Niemi
keittäjä Sanni Taipale, 25.5.09 alkaen
toimistos sihteeri Ulli Toiviainen
keittäjä Aino Tuukkanen
kehittämispäällikkö Hannele Törrönen
projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen, 4.5.09 alkaen
projektityöntekijä Jaana Wikgren, 31.10. asti
suunnittelija Susanna Winter, 14.4.09 alkaen
järjestöpäällikkö Oona Ylönen

Toimikunnat 2009

Julkaisutoimikunta

puheenjohtaja, liiton puheenjohtaja Virpa Puisto
toiminnanjohtaja Jaana Vaittinen, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
kehittämispäällikkö Helena Niemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
tiedottaja Mikko Savelainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, toimitussihteeri Essi Lehtinen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Kotona tehtävän perhetyön toimikunta

puheenjohtaja, liittohallituksen jäsen Sisko Seppälä, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
toiminnanjohtaja Pirkko Huopalainen, Lapsen Kengissä ry
vastaava Alvari-perhetyöntekijä Jyrki Nissinen, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry
miestyönkehittäjä Merja Rankinen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
lehtori Alli Rinne, Lahden ensi- ja turvakoti ry
projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
erikoistutkija Tarja Heino, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
sihteeri, kehittämispäällikkö Helena Niemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Ohjausryhmät

Miesten keskuksen johtoryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, kehittämispäällikkö Jussi Pulli, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toimitusjohtaja Lasse Murto, A-klinikkasäätiö
johtaja Outi Ruishalme, Suomen Mielenterveysseura
toimitusjohtaja Hannu Puttonen, Y-Säätiö

Miina-projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, liittohallituksen jäsen Tuula Väätäinen, Kuopion Ensikotiyhdistys ry
kehittämispäällikkö Helena Ewalds, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehitysjohtaja Sari Laaksonen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
professori Merja Laitinen, Lapin yliopisto, sosiaalityön laitos
toiminnanjohtaja Sirkku Mehtola, VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry
kehittämispäällikkö Mikko Oranen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
puheenjohtaja Aija Palomäki, Love -lapsen oikeus väkivallattomaan elämään ry
toiminnanjohtaja Arja Sutela, Oulun ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Juha Turtiainen, Pienperheyhdistys ry
järjestöpäällikkö Oona Ylönen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, tutkija-kehittäjä Auli Ojuri, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Pida kiinni@ -hoitojärjestelmän ohjausryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toiminnanjohtaja Eija Paloheimo, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry

puheenjohtaja Eeva Immonen, Lapsen Kengissä ry
toiminnanjohtaja Maija Jäntti, Turun ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Marita Loukiainen, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry
johtaja Marketta Kolari, Ensikoti Pihla, Kuopion Ensikotiyhdistys ry
suunnittelija Marianne Kuorelahti, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toiminnanjohtaja Kirsi-Maria Manninen, Helsingin ensikoti ry
toiminnanjohtaja Pirjo Kairakari, Lapin ensi- ja turvakoti ry
suunnittelija Hanna Sellergren, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, Riitta Savolainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Päihteet lapsen silmin -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, kehittämisspäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
erityissuunnittelija Arja Hastrup, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
kehittämisspäällikkö Eija Kemppainen, Suomen Terveydenhoitajaliitto ry
puheenjohtaja Leila Lehtomäki, Suomen Terveydenhoitajaliitto ry
yliopettaja Tiina Mäenpää, Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu
tilaajapäällikkö Jari Pekuri, Hämeenlinnan kaupunki
sihteeri, projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Vauvana elämä alkaa -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, liittohallituksen jäsen Tuula Ervelius, Oulun ensi- ja turvakoti ry
ensikodin johtaja Jaana Tuomi-Karen, Helsingin ensikoti ry
toiminnanjohtaja Marita Loukiainen, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Marja Keto, Lahden ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Arja Sutela, Oulun ensi- ja turvakoti ry
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämisspäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämisspäällikkö Susanna Kalavainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämisspäällikkö Mikko Oranen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
Alma-keskuksen johtaja Sinikka Kuosmanen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
projektipäällikkö Erja Lohtander, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, suunnittelija Tanja Henttonen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
johtaja Kaisa Tammi-Moilanen, Vanajan vankila
apulaisjohtaja Susanna Schugk, Hämeenlinnan vankila
erikoissuunnittelija Karoliina Taruvuori, Riihimäen vankila/sijoittajayksikkö
vankeinhoidon esimies Leena Salomäki, Hämeenlinnan vankila
kehittämisspäällikkö Maarit Suomela, Kriminaalihuollon tukisäätiö
apulaisjohtaja Ulla Lehtinen, Kriminaalihuoltolaitos/Riihimäki
suunnittelija Mervi Janhunen, Pikassos
tutkija Rosi Enroos, Tampereen yliopisto
kehittämisspäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, kehittämisspäällikkö Susanna Kalavainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Työryhmät

Perhekuntoutuskurssit -työryhmä

puheenjohtaja, taluspäällikkö Kirsti Kaleva, Ensi- ja turvakotien liitto ry
perhekuntoutuskurssien vetäjä Eino Karvonen
kehittämisspäällikkö Hannele Törrönen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, toimistos sihteeri Ulli Toiviainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Liiton jäsenyydet keskusjärjestöissä ja muissa yhteisöissä vuonna 2009

Lastensuojelun keskusliitto
Lasten Päivän Säätiö
Raha-automaattiyhdistys
Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
Suomen Leikki- ja Lelumuseon Ystävät ry
Suomen Mielenterveysseura
Terveyden edistämisen keskus
Työväen Sivustysliitto
Työväen Kukkasrahasto
Asema4 kiinteistöyhtiö
Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin